

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Národní pedagogický institut ČR / IPs Podpora krajského akčního plánování /P-KAP/srpen 2020

ROZVOJ ŠKOL JAKO CENTER CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ PODROBNÉ POJETÍ TEMATICKÉ OBLASTI V PROJEKTU P-KAP

IV. část verze pro decizní sféru vzdělávací politiky České republiky

OBSAH

OBSAH.....	2
ZKRATKY.....	4
1 VYMEZENÍ	6
1.1 Celoživotní učení.....	6
1.2 Klíčové termíny pro oblast intervence celoživotního učení	6
1.3 Školy jako centra celoživotního učení	7
2 VÝCHODISKA	8
2.1 Dokumenty národní vzdělávací politiky vztahující se k oblasti celoživotního učení	8
2.2 Mezi navazující východiska řadíme výsledky projektů řešících problematiku dalšího vzdělávání, procesu uznávání výsledků předchozího učení a vzdělávání seniorů středními odbornými školami	10
3 VÝVOJ.....	13
3.1 Sítě středních odborných škol - center CŽU.....	13
3.2 Současný stav dalšího vzdělávání v EU a v ČR.....	14
4 CHARAKTERISTIKA OBLASTI INTERVENCE ŠKOLY JAKO CENTRA CŽU	18
4.1 Realizace celoživotního učení středními školami a vyššími odbornými školami.....	18
4.2 Struktura CŽU ve středních a vyšších odborných školách	19
4.3 Potřebné dovednosti pedagogických pracovníků pro realizaci CŽU	22
4.5 Funkce škol jako center celoživotního učení.....	25
4.6 Krajské sítě škol – Center celoživotního učení.....	26
4.7 Funkce sítí škol v kraji	27
4.8 Specifika oblasti intervence Rozvoj škol jako center CŽU:	27
4.9 Znaky rozvoje oblasti intervence Rozvoj škol jako center CŽU.....	29
5 HRANICE OBLASTI INTERVENCE ROZVOJ ŠKOL JAKO CENTER CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ S OSTATNÍMI INTERVENCEMI (vymezení vztahů mezi vybranými oblastmi intervencí projektu P-KAP na úrovni škol jako institucí)	31
5.1 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a intervence Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli	31
5.2 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a Intervence Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické, environmentální)	32
5.3 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a intervence Rozvoj kariérového poradenství včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání	33
5.4 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a Intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě.....	34
5.5 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a intervence Digitální kompetence	35
5.6 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a Intervence Čtenářská a matematická gramotnost	36

5.7 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení Intervence Rozvoj cizích jazyků	37
5.8 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a problematika předčasných odchodů ze vzdělávání	38
5.9 Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání a možná řešení ve školách - centrech CŽU.....	39
6. PLÁNOVANÝ VÝVOJ	41
6.1 Plán očekávaného vývoje.....	41
7 METODICKÉ SÍŤE ODBORNÍKŮ PRO ROZVOJ ŠKOL	43
8 ZÁVĚR.....	44
Příloha 1 Metody používané v dalším vzdělávání.....	46

ZKRATKY

BLUESS - Blueprints for Basic Skills Development in Slovakia/Plán rozvoja základných zručností na Slovensku (projekt Slovenskej republiky, riešený ŠIÓV))

CŽU - celoživotné učenie

ČMKOS - Českomoravská konfederácia odborových svazů

ČR - Česká republika

DV - ďalšie vzdelávanie

DVD - ďalšie vzdelávanie dospelých

DVPP - ďalšie vzdelávanie pedagogických pracovníkov

EAEA - Evropská asociácia pre vzdelávanie dospelých

EK - Evropská komise

ESF - Evropský sociálny fond

EP - Evropský parlament

EU - Evropská unie

HMP – hlavné mesto Praha

ICT - informačné technológie

IKT - informačné a komunikačné technológie

IPo - Individuálny projekt ostatní

ISKA - Informačný Systém pre kvalifikáciu a autorizáciu ČR

KAP - Krajský akčný plán (projekt, riešený vo všetkých krajinách ČR))

KVASAR - Kvalita Systému Akreditácií a Rekvalifikácií (projekt MPSV, riešený MPSV))

MOOC - Masívne otvorené online kurzy

MOV - Modernizácia odborného vzdelávania (projekt MŠMT, riešený NÚV)

MPSV - Ministerstvo práce a sociálnych vecí

MRP - Modulový/modularizovaný rekvalifikačný program

MŠMT - Ministerstvo školstva, mládeže a športu

NIDV - Národný inštitút ďalšieho vzdelávania

NPI ČR – Národný pedagogický inštitút ČR

NSK - Národná sústava kvalifikácií

NSP - Národná sústava povolání

NÚV - Národný ústav pre vzdelávanie

OECD - Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj

OLK - Olomoucký kraj

POVEZ - Podpora odborného vzdelávania zamestnanců (projekt MPSV, riešený MPSV)

PŘEKVAP - Předvídání vývoje trhu práce a zkvalitňování výstupů tohoto předvídání (projekt MPSV, riešený MPSV)

P-KAP - Podpora krajského akčného plánovania (projekt MŠMT, riešený NPI ČR)

PK - profesní kvalifikace

PKI - podnikavost, kreativita, iniciatívnosť

PTV - polytechnické vzdělávání

PV - počáteční vzdělávání

RVP - rámcový vzdělávací program

SANED – Szkolenie nadzór doradztwo (projekt Polska)

SOŠ - střední odborná škola

SOV - střední odborné vzdělávání

SPŠ - střední průmyslová škola

SŠ - střední škola

ŠVP - školní vzdělávací plán

UNIV - Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení (projekt MŠMT, řešený NÚV)

UNIV 2 KRAJE - projekt MŠMT, řešený NÚV

UNIV 3 – projekt MŠMT, řešený NÚV

UpSkilling – projekt MPSV, řešený NPI ČR

ÚP - Úřad práce

VOŠ - vyšší odborná škola

VP - vzdělávací program

1 VYMEZENÍ

1.1 Celoživotní učení

Koncept celoživotního učení byl poprvé vyjádřen v Memorandu o celoživotním učení (Evropská komise, 2001), kdy se pojmem celoživotní učení rozumí „veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů“. Celoživotní učení v tomto kontextu obsahuje veškeré vzdělávací aktivity jedince, které mají za cíl rozvoj kompetencí, které umožňují jak jeho osobnostní rozvoj a růst, tak i jeho profesní, občanské a zájmové uplatnění.

1.2 Klíčové termíny pro oblast intervence celoživotního učení

Základní kategorie CŽU – formální vzdělávání, neformální vzdělávání a informální učení:

- **Formální vzdělávání/*formal education*** – chápeme jako vzdělávání v rámci školské soustavy, je oficiálně certifikované; plánovaný, cílený a systematický, vzdělavatelem (učitelem) řízený proces učení; jsou stanoveny očekávané výsledky učení;
- **neformální vzdělávání/*nonformal education*** – vzdělávání v institucích nespádajících do školské soustavy, jako firemní vzdělávání, vzdělávací organizace, osvětové instituce (např. knihovny, vzdělávací spolky); může být certifikováno, certifikát nebývá právně závazný a celostátně uznávaný; plánovaný, cílený, systematický, vzdělavatelem (lektorem) řízený proces učení; nemusí být přijat standard očekávaných výsledků učení;
- **informální učení/*informal learning*** – učební činnosti jedince zcela mimo vzdělávací instituce (vlastní studium, učení v rodině či výkonem činnosti), nemusí být cílevědomé ani uvědomované, vede k získání znalostí i dovedností.

Proces ověřování a uznávání výsledků předchozího učení:

- **Proces ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání** podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů;
- **způsob ověřování a uznávání výsledků učení** získaných v neformálním vzdělávání a informálním učení v ČR je realizován cestou prokazování prostřednictvím zkoušky podle hodnoticích standardů pro jednotlivé profesní kvalifikace Národní soustavy kvalifikací (NSK).

Občanské vzdělávání dospělých/*citizenship education*:

- **Občanské vzdělávání** je součástí dalšího vzdělávání, vytváří předpoklady pro kultivaci jedince jako občana, pro jeho adaptaci na měnící se podmínky společnosti a podmínky lidského života, slouží k další socializaci a k utváření hodnotové orientace občanů.

- **zahrnuje oblast všeobecného vzdělání** (gramotností), problematiku etickou, hodnotovou, právní, politickou včetně prosociální aktivity a participace na životě společnosti;
- **je zájmem vzdělávací politiky ČR** a stát ho deklaruje podporovat i v připravované Strategii 2030;
- **je zájmem vzdělávací politiky EU**, v této oblasti byl přijat evropský referenční rámec kompetencí pro celoživotní učení (Evropský parlament a Rada EU, 2006), který obsahuje model gramotností, osobnostních a sociálních kompetencí včetně kulturního povědomí a chápání uměleckého vyjádření občanů Evropy.

1.3 Školy jako centra celoživotního učení

Koncept škol jako center CŽU zahrnuje působení škol zařazených v systému počátečního vzdělávání, i v systému dalšího vzdělávání:

- **V rovině systému *lifelong*** je umožněna jedinci individuální volba vzdělávací dráhy během života a volba způsobu získání svého vzdělání (rekvalifikace, rozšíření kompetencí, zvýšení kvalifikace);
- **v rovině *lifewide*** je poskytováno vzdělání různého charakteru: formální a neformální, jsou vytvářeny příležitosti pro informální učení (učení v praxi) a jsou ověřovány a uznávány výsledky nejen formálního, ale se stejnou platností i výsledky neformálního vzdělávání a informálního učení. Vzdělávání různého charakteru v obou rovinách tvoří celek a je propojováno:
 - **škola je schopna poskytovat v rámci profesního vzdělávání různého charakteru:**
formální vzdělávání – výsledkem je dosažení stupně vzdělání, kvalifikace;
neformální vzdělávání – výsledkem je např. aktualizace, prohloubení znalostí.
 - **škola může poskytovat i vzdělávání občanské a zájmové** v rámci celé životní dráhy jedince jako dospělého, později seniora (rovina *lifelong*).

2 VÝCHODISKA

Úkoly spojené s povinnou intervencí **Školy jako centra celoživotního učení** ve středních školách a vyšších odborných školách i úkoly realizovat různé druhy dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení jsou formulovány postupně v několika dokumentech národní vzdělávací politiky. Současný stav jejich rozpracování je výstupem systémových projektů a úkolů řešených NPI ČR.

2.1 Dokumenty národní vzdělávací politiky vztahující se k oblasti celoživotního učení

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020:

- „...**podporovat a rozvíjet práci škol** jako center celoživotního učení, která poskytují nejen počáteční vzdělávání pro žáky a studenty, ale i širokou nabídku dalšího vzdělávání (profesního, zájmového, občanského, rekvalifikací) zaměřeného na dospělou populaci, včetně seniorů a podílejí se na systému ověřování a uznávání založeném na Národní soustavě kvalifikací pro nejrozličnější skupiny dospělých“;
- **úloha rozvíjet proces ověřování a uznávání** výsledků dalšího vzdělávání podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů;
- **výzva středním a vyšším odborným školám** podílet se na občanském vzdělávání v rámci dalšího vzdělávání;
- **úloha realizovat vzdělávání seniorů** středními školami a vyššími odbornými školami podle Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí pro období let 2013 – 2017 (stále platí, nebyl aktualizován, je připravena aktualizace pro roky 2018 – 2022 jako Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2018 – 2022).

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030:

- **zaměření na 4 oblasti** hlavních směrů vzdělávací politiky:
 - Rozvoj kompetencí pro celoživotní učení;
 - Podpora dalšího vzdělávání;
 - Podpora organizací a aktivit v neformálním vzdělávání;
 - Propojování různých forem vzdělávání.
- „**Nedílnou součástí celoživotního učení se musí stát občanské vzdělávání, vzdělávání pro udržitelný rozvoj a rozvoj digitálních kompetencí v souladu s Evropským rámcem klíčových kompetencí pro celoživotní učení**, a to ve spolupráci s různými poskytovateli (např. školami, univerzitami, knihovnami, neziskovými organizacemi)“ viz (kap. 1.8 Neformální vzdělávání a celoživotní učení);
- **v systému neformálního vzdělávání** by měla existovat nabídka pestrých, kvalitních a dostupných aktivit organizací, které nabízejí neformální vzdělávání. Tito aktéři přinášejí do vzdělávání to, co je v dnešní době velmi potřebné a žádané a často v oblasti formálního

vzdělávání chybí;

- **z prognóz vývoje společnosti**, z vyšší míry využívání moderních technologií, robotů a autonomních systémů, ale i v souvislosti s novými výzvami v sociální oblasti, jako je udržitelný rozvoj, jednoznačně vyplývá, že učení se v průběhu celého života stává nevyhnutelným požadavkem na jednotlivce v rámci společnosti, a tento trend bude ještě nabývat na významu;
- **programy dalšího vzdělávání** by měly rozvíjet jak odborné, obecné, tak měkké dovednosti (jako jsou rozvoj logického myšlení, komunikace či finanční, občanskou či digitální a mediální gramotnost), tak i nové obsahy reflektující technologický vývoj, měly by podporovat formy distančního vzdělávání zejména prostřednictvím hromadných otevřených online kurzů (MOOC);
- **další vzdělávání** by mělo podporovat individualizaci nabídky tak, aby odpovídala náročnější a diverzifikovanější poptávce, musí být motivační a zvyšovat poptávku osob po tomto typu vzdělávání (může se jednat například o využívání volna na vzdělávání, vzdělávací vouchery nebo daňové úlevy).

Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020:

- „...cílem je zvýšit porozumění cílům a procesům integrace digitálních technologií do vzdělávání u všech klíčových skupin (veřejnost, rodiče, učitelé, úředníci, politici), podpořit zájem o aktivní využívání digitálních technologií a komunikovat jak pozitiva nových technologických inovací, tak negativní dopady, které by mohly nastat, pokud by nebyly nastoleny změny v této oblasti“;
- **indikátorem úspěchu v roce 2020** je, že převládající část rodičů, veřejnosti a státní správy v oblasti vzdělávání bude mít obecné povědomí o potenciálu digitálních technologií i možnost jednoduše získat bližší informace o dané problematice, které mohou uplatnit při svém rozhodování a při výchově mladé generace.

Akční plán práce 4.0:

- „ **analýza možností rozšiřování nabídky dalšího profesního vzdělávání** o dovednosti obecné a měkké (např. schopnost improvizace, logického myšlení, komunikace, orientace v digitálním světě, cizí jazyky) ve spojení s důkladným porozuměním profesnímu základu oboru a jeho principům, které jsou neměnné;
- **rozšiřování nabídky dalšího profesního vzdělávání** o nové obsahy reflektující technologický vývoj či aktualizace již existujících kurzů v souladu s technologickým vývojem (zejména prostřednictvím NSK);
- **propojování škol se zaměstnavatelskou a podnikatelskou sférou** v regionech;
- **vytváření moderních programů dalšího vzdělávání** ve spolupráci se školami, univerzitami a institucemi dalšího vzdělávání, zavedení celoživotního učení do korporátní kultury.

Školský zákon č. 561/2004 Sb., kapitola Další vzdělávání, část 9, 10, 11.

2.2 Mezi navazující východiska řadíme výsledky projektů řešících problematiku dalšího vzdělávání, procesu uznávání výsledků předchozího učení a vzdělávání seniorů středními odbornými školami

Projekty MŠMT, řešitel NÚV nyní NPI ČR

Projekty uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení (UNIV, UNIV 2 KRAJE, UNIV 3):

- Tvorba modulových programů dalšího vzdělávání, nastavení a pilotní ověření procesů ověřování a uznávání výsledků předchozího učení zkouškou podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání;
- koncept středních odborných škol jako center CŽU v oblasti profesního vzdělávání;
- koncept a vytváření krajských sítí škol - center CŽU.

Projekt Senior:

- Podpora vzdělávání osob 50+ (každoročně se opakující jednoletý projekt realizovaný od roku 2005);
- tvorba vzdělávacích programů pro seniory středními odbornými školami;
- koncept vzdělávání seniorů založený na principu mezigeneračního učení.

Projekt P-KAP:

- Podpora krajského akčního plánování v jednotlivých oblastech vzdělávání - intervencích;
- podpora rozvoje intervence Školy jako centra celoživotního učení;
- spolupráce s krajskými týmy i se školami v rozvoji celoživotního učení, vzdělávání a uznávání.

Projekt Modernizace odborného vzdělávání (MOV):

- Modularizace výuky (odborné i všeobecné složky) a inovace ve vzdělávání;
- tvorba komplexních úloh;
- podpora tvorby a úprav ŠVP.

Projekt Mistrovská zkouška - systém:

- Vytvoření systému mistrovské zkoušky v ČR;
- vytvoření kvalifikačních a hodnotících standardů pro jednotlivé mistrovské kvalifikace;
- vytvoření rámce pro tvorbu zadání, vytvoření programů dalšího vzdělávání a učebních textů pro mistrovské kvalifikace.

Projekt UpSkillling:

- Podpora trhu práce a dalšího vzdělávání;
- podpora a doplnění systémových prvků, které umožňují prohlubování kompetencí dospělých v rámci dalšího vzdělávání v ČR;
- optimalizace sítě autorizovaných osob;
- vytvoření vzdělávacích programů pro získávání digitálních kompetencí;
- realizace 2. vlny šetření PIAAC.

Projekty MPSV, řešitel MPSV

Projekt Kvalita systému kvalifikací a rekvalifikací (KVASAR):

- Vytipování potřebných profesních kvalifikací podle potřeb trhu práce v krajích;
- vytvoření modularizovaných rekvalifikačních programů;
- realizace jejich pilotního ověření na základě diagnostiky profesních kompetencí uchazečů;
- následná realizace zkoušky podle zákon č. 197/1996 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání;
- zapojení úřadů práce, zaměstnavatelů a vzdělavatelů ve všech krajích ČR mimo HMP;
- navržení inovace legislativy ve smyslu rekvalifikací.

Projekt Podpora odborného vzdělávání zaměstnanců (POVEZ II):

- Problematika adaptability pracovní síly v podnicích na neustále se měnící situaci na trhu práce;
- zabývá se nedostatečnou flexibilitou pracovní síly a nesouladem mezi dovednostmi a kvalifikačními předpoklady nabízenými i požadovanými.

Projekt KOMPAS:

- Vytvoření udržitelného systému spolehlivých predikcí a monitoringu trhu práce se zaměřením na:
 - tvorbu predikce trhu práce na národní úrovni;
 - tvorbu predikcí regionálních trhů práce;
 - rozšíření odborného pracoviště pro monitorování a predikce trhu práce na MPSV.

Projekt MPSV, řešitel NVF

Projekt Předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce (PŘEKVAP):

- Zmapování situace ohledně předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce na národní úrovni;
- vytvoření návrhu modelu nového odborného pracoviště MPSV, které by se zaměřovalo svou činností na problematiku prognózování vývoje trhu práce a jeho potřeb a zajišťovalo kooperaci mezi všemi zúčastněnými aktéry.

Zahraniční platformy a projekty

EPALE (Elektronická platforma pro vzdělávání dospělých v Evropě, řešitel DZS):

- Vícejazyčná komunita pro vzdělávání dospělých v Evropě založená Evropskou komisí za účelem zvýšení kvality v poskytování vzdělávání dospělých;
- sleduje nejaktuálnější dění v pěti tématech z oblasti vzdělávání dospělých;
- komentuje, hodnotí a sdílí inspirativní příspěvky.

AONTAS (platforma pro vzdělávání dospělých Irsko):

- Prosazuje stejná práva všech dospělých na kvalitní učení po celý život a tím podporuje smysl celoživotního učení;
- je členem Rady Evropské asociace pro vzdělávání dospělých (EAEA).

Projekt BLUESS (projekt Slovenské republiky, řešitel ŠIOV/SK):

- Podporuje základní zručnosti nízko kvalifikovaných osob na Slovensku;
- rozvíjí a implementuje národní strategii základních dovedností dospělých;
- vytváří metodiku pro vzdělávání dospělých a vzdělávání pracovníků v oblasti vzdělávání dospělých;
- vznik metodického pracoviště v rámci ŠIOV;
- identifikace a tvorba nástrojů na hodnocení základních zručností u nízko kvalifikovaných osob a uvedení nových nástrojů do praxe.

3 VÝVOJ

3.1 Síť středních odborných škol - center CŽU

V letech 2009 – 2013 v rámci projektů UNIV a UNIV 2 KRAJE byly zakládány krajské sítě středních odborných škol - center CŽU, které poskytovaly kromě počátečního i další vzdělávání, především profesní.

V následném projektu 2012 – 2015 v rámci projektu projekt UNIV 3 bylo podporováno využití vzniklých krajských sítí škol pro vzdělávání dospělých, které vedlo k ověřování a získání profesních kvalifikací podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Projekty UNIV podporovaly rozvoj **dalšího profesního vzdělávání** a střední a vyšší odborné školy, zúčastněné v těchto projektech, se postupně stávaly **centry celoživotního učení** ve smyslu **center dalšího profesního vzdělávání**. Centra CŽU systematicky rozvíjela především:

- **Profesní vzdělávání** vedoucí ke kvalifikaci,
- **profesní vzdělávání** doplňující podle konkrétních potřeb zaměstnavatelů nebo zájemců z řad veřejnosti,
- **zájmové vzdělávání** pro dospělé v oblasti svého oboru přípravy na profesi v počátečním vzdělávání (školy gastronomie např. příprava moučníků, studená kuchyně, zahradnické školy kurzy sadovnictví, ale i technické školy – např. údržba malých motocyklů).

Na základě současné i připravované strategické výzvy státní politiky k zapojení středních škol a vyšších odborných škol nejen do profesního, ale i do občanského vzdělávání dospělých a do vzdělávání seniorů je koncept středních odborných škol jako center CŽU profesního vzdělávání rozšířen o rovinu občanského a zájmového vzdělávání.

Rovněž je doplněn o další cílovou skupinu z pohledu vzdělávání v průběhu celého života (*lifelong learning*) – vzdělávání seniorů.

Dále je rozšířen o další typ škol poskytujících všeobecné vzdělání – gymnázia a lycea.

V období zahájení projektu P-KAP (2016 – 2021) byla podpora intervence Školy jako centra CŽU zaměřena na postupy:

- **Aktivizace krajských sítí v jednotlivých krajích** - aktivita se v regionech se výrazně lišila;
- **možné rozšiřování jejich funkcí** - naplňování funkcí a jejich kvalita byla regionálně rozdílná vůči zapojeným školám, dalším zájemcům z řad škol i vzdělávacímu prostředí dospělých, zájemcům o další vzdělávání dospělých z řad veřejnosti, poradenství poskytovatelům dalšího vzdělávání;
- **sdružování škol s různými obory vzdělávání do společných vzdělávacích projektů,**
- **sdílení zkušeností se vzděláváním dospělých** - informování o programech DV poskytovaných středními školami v kraji ad.;

- **zapojení gymnázií a lyceí** s jejich vzdělávacími aktivitami určenými dospělým do sítí škol;
- **rozšíření působnosti sítí o další oblasti** - např. o oblast dalšího vzdělávání pedagogů odborných předmětů a odborného výcviku (programy DVPP), o spolupráci s jinými vzdělávacími organizacemi, které se podílely na dalším vzdělávání v kraji;
- **vznik nových sítí škol poskytujících celoživotní učení na základě jiného principu sdružování** - např. Asociace zdravotnických škol ČR, specializované zahradnické střední školy apod.

3.2 Současný stav dalšího vzdělávání v EU a v ČR

Evropská Unie, OECD

Jednou z priorit Evropské unie je dosáhnout do konce roku 2020 vyšší účasti dospělé populace na vzdělávání. Cílem Evropské unie je dosáhnout 15 % vzdělávajících se dospělých (25–64 let). Podmínky a podpora dalšího vzdělávání se ve státech EU liší, v průměru se v roce 2018 vzdělávalo v Evropské unii 11,1 % dospělých.

V zemích OECD je podle Mezinárodního výzkumu dospělých (PIAAC) stále 48 % dospělých, kteří nemají zájem se vzdělávat (OECD 2019). V kontextu transformace práce a celé společnosti je toto číslo více než alarmující. Dalších 11 % dospělých by se rádo vzdělávalo, ale existují pro ně překážky ve vzdělávání.

Dle OECD soudobé pracovní trhy práce v důsledku technologických změn generují pracovní příležitosti, které ještě před několika lety neexistovaly (např. big data analytik, manažer sociálních médií), a naopak začínají mizet profese, na které jsme byli zvyklí po generace (např. horník).

V souvislosti s automatizací se očekává, že 14 % pracovních míst v zemích Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj bude v blízké budoucnosti automatizováno, tj. lidská práce bude nahrazena stroji. Pokud technologické změny mohou vést k zániku některých profesí a radikálnímu mizení pracovních míst, je to pouze jedna strana mince. Druhou stranou mince jsou prognózy, které modelují, že stejné procesy povedou ke vzniku nových pracovních míst.

Tato nově generovaná pracovní místa budou silně spjata s procesy digitalizace a ekonomickými sektory jako high-tech průmysl nebo služby v oblasti obchodu. Dá se věrohodně očekávat, že příležitosti se budou otvírat zejména vysoce kvalifikovaným pracujícím, osobám s vhodným mixem dovedností a znalostí, ale také těm, kteří se dokážou adekvátně přizpůsobit změnám pomocí rekvalifikace nebo ochotou osvojit si nové dovednosti v prostředích bohatých na digitální technologie. Obecně se bude zvyšovat podíl nerutinních profesí (nejdou nahradit v procesu automatizace), a naopak se bude snižovat počet pracovních míst vyžadujících středně kvalifikované pozice (lze nahradit v procesu automatizace; investice do automatizace se organizaci vyplatí). Nerutinní profese jsou zejména v sociálních službách, kde lidský prvek (např.

empatie) nelze snadno automatizovat. Naopak právní služby, například příprava obchodních smluv nebo jejich kontrola, jsou přesně ty pozice, které lze nahradit automatizací (vytvoření algoritmu pro kontrolu smluv a jejich přípravu).

Technologické změny povedou k proměně žádaných dovedností na trhu práce. Využívání digitálních technologií bude vyžadovat dovednosti v informačně technologické a komunikační oblasti.

Česká republika

V České republice se v současné době vzdělává 8,5 % dospělé populace. V českém prostředí stále přetrvává množství bariér pro účast dospělých na vzdělávání, analýzy projektu P-KAP (NÚV/NPI ČR), prováděné se školami, uvádějí:

- Nedostatek času kvůli pracovnímu vytížení;
- nízká motivace;
- nedostatek finančních prostředků;
- rodinné důvody;
- neexistence hodnotné nabídky vzdělávání;
- nedostatečná podpora zaměstnavatele a jiné,

které jsou důsledkem řady faktorů, počínaje neexistencí systémového prostředí pro další vzdělávání dospělých (např. chybí samostatný zákon o celoživotním vzdělávání) a konče nízkou účastí sociálních partnerů na rozvoji celoživotního učení.

Z posledního průzkumu, který pro ČMKOS prováděla společnost SANEP s. r. o. v rámci realizace projektu Sociální dialog a Společnost 4.0 (SANEP 2019) vyplynulo, že zájem o další vzdělávání (např. rekvalifikaci) má 58,1 % dotázaných zaměstnanců. Naopak nezájem o další vzdělávání uvedlo 32,4 % zaměstnanců. Z průzkumu také vyplynulo, že pokud by byla možnost vzdělávat se zdarma a v pracovní době, pak by této možnosti využilo 18,4 % zaměstnanců. Naopak, vzdělávat se po pracovní době je časově a finančně nereálné pro 17,2 % dotázaných zaměstnanců. Na další vzdělávání již nemá věk, sílu ani schopnosti 14,9 % zaměstnanců.

Národní soustava kvalifikací dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání

Národní soustava kvalifikací představuje v oblasti profesního vzdělávání vlastní pružný a praktický nástroj k uznávání skutečných znalostí a dovedností osob, bez ohledu na to, zda je získali ve škole, v kurzu, v praxi nebo samostudiem. Spolu s Národní soustavou povolání vytváří funkční prostředí pro efektivní fungování zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání v ČR.

Klíčovým prvkem NSK jsou takzvané **profesní kvalifikace**. Za profesní kvalifikaci se považuje odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat určitou pracovní činnost nebo více pracovních

činností, které dávají možnost pracovního uplatnění (např. montáž nábytku, montáž výtahů, výroba čalouněných sedadel, příprava studené kuchyně).

Tvorba profesních kvalifikací:

- Profesní kvalifikace jsou tvořeny s ohledem na aktuální praxi a reflektují potřeby trhu práce. Firmy nominují své odborníky do Národní sítě sektorových rad, sdružující zástupce významných zaměstnavatelů, aby vytvářeli strukturu a obsah profesních kvalifikací. Experti z firem poté vymezují zásadní kompetence a způsob, jak je ověřit (kvalifikační a hodnotící standard);
- kvalifikační a hodnotící standardy profesních kvalifikací podávají informace o tom, jaké konkrétní znalosti, dovednosti a kompetence jsou na konkrétní pracovní pozici potřebné a jakým způsobem lze ověřit to, co má pracovník znát a umět;
- standardy kvalifikací slouží mimo jiné také jako možné východisko pro rámcové vzdělávací programy pro střední odborné školy, školní vzdělávací program, rekvalifikační programy i kurzy dalšího vzdělávání;
- sektorové rady jsou odborným partnerem veřejné správě a vzdělávací sféře při budování systému celoživotního učení;
- NSK vytváří rovnocennou cestu dalšího vzdělávání ke vzdělávání počátečnímu, spojuje svět práce se světem vzdělávání a podporuje systém celoživotního učení.

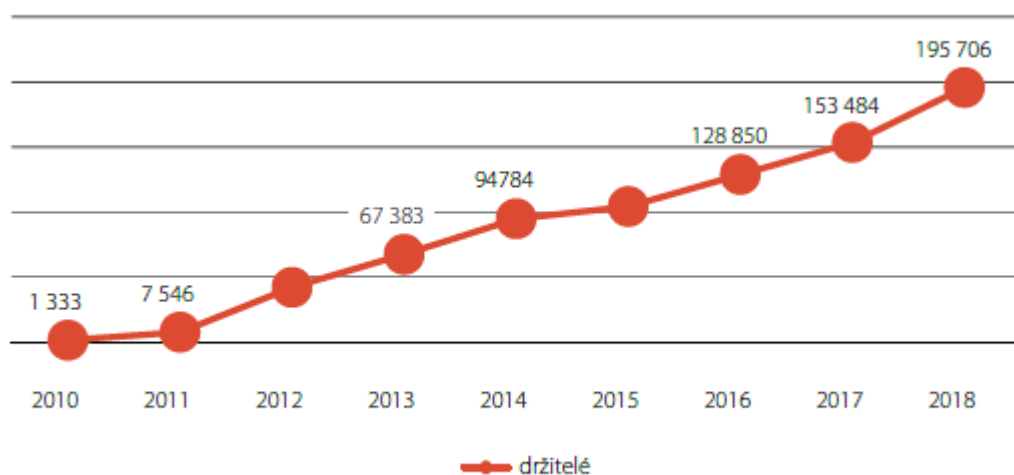
Autorizované osoby:

- Autorizovaná osoba je fyzická nebo právnická osoba, které autorizující orgán přiznal právo ověřit zkouškou, zda si žadatel o kvalifikační osvědčení profesní kvalifikace skutečně osvojil všechny požadované kompetence;
- autorizované osoby jsou podle své odbornosti evidovány v informačním systému NSK pro kvalifikace a autorizace (dále ISKA). Samotná autorizace se uděluje na dobu pěti let;
- být autorizovanou osobou znamená mít:
 - splnění požadavky zákona o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání;
 - právo organizovat a provádět zkoušky z příslušné profesní kvalifikace;
 - právo vystavovat úspěšným absolventům osvědčení o získání profesní kvalifikace;
 - právo přijímat od žadatelů o zkoušku finanční úhradu za přezkoušení.

Osvědčení o získání profesní kvalifikace:

- Formální doklad o kvalifikaci s celostátní platností, který pomáhá získat lepší uplatnění na trhu práce uznávaný zaměstnavateli;
- profesní kvalifikace v soustavě NSK jsou porovnatelné s kvalifikacemi v dalších evropských státech díky Evropskému rámci kvalifikací, usnadňuje pracovní mobilitu v rámci Evropské unie;
- soubor jednotlivých profesních kvalifikací lze složit do úplné profesní kvalifikace, která umožňuje získat řemeslnou živnost bez nutnosti mít výuční list;
- umožňuje vykonávat regulovanou činnost/povolání, např. osoba oprávněná provádět instalaci vybraných zařízení vyrábějících energii z obnovitelných zdrojů (zákon č. 406/2000 Sb.) nebo poskytování služby péče o dítě v dětské skupině (zákon č. 247/2017 Sb.) a další;
- úplná profesní kvalifikace může nahradit dle stanovených pravidel předchozí vzdělávání ve škole a umožnit žadateli složit závěrečnou nebo maturitní zkoušku (zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon).

Počet osvědčených držitelů profesních kvalifikací

Data: NSK

4 CHARAKTERISTIKA OBLASTI INTERVENCE ŠKOLY JAKO CENTRA CŽU

Intervence **Školy jako centra celoživotního učení** se zabývá jednak jednotlivými školami jako centry CŽU, jednak krajskými sítěmi středních a vyšších odborných škol - center CŽU.

4.1 Realizace celoživotního učení středními školami a vyššími odbornými školami

Jako centra CŽU mohou působit:

- Střední odborné školy, vyšší odborné školy (předpokládá se především rozvíjení dalšího profesního vzdělávání);
- gymnázia, lycea a konzervatoře (předpokládá se rozvíjení oblasti občanského a zájmového vzdělávání).

Charakter dalšího vzdělávání realizovaného školami:

Počáteční vzdělávání a další vzdělávání:

- Školy, které realizují celoživotní vzdělávání v oblasti formálního vzdělávání, v systému vzdělávání na základě dobrovolné volby a vlastní iniciativy poskytují kromě počátečního vzdělání (PV), pro něž jsou zřizovány, i další vzdělávání.

Informální učení a ověřování a uznávání výsledků předchozího učení:

- Školy, které budou realizovat i procesy ověřování a uznávání výsledků předchozího učení (zkouška podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání), budou přispívat k vytváření podmínek pro využívání informálního učení dospělých.

Vzdělávání dospělých se zaměřením na vzdělávání starší generace:

- Další vzdělávání, které budou školy jako centra CŽU poskytovat, bude vzdělávání seniorů, které lze chápat jako svébytnou kategorii ve vztahu vzdělávání a životní dráhy jednotlivce.

Oblasti poskytovaného vzdělávání:

- Centra CŽU budou organizovat další vzdělávání plánovitě, systematicky a dlouhodobě v oblastech: profesního vzdělávání, občanského vzdělávání, zájmového vzdělávání.

Vzdělávání organizované v CŽU může mít podobu:

- Formálního vzdělávání;
- neformálního vzdělávání;
- v případě autorizace školy podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, budou střední školy a vyšší odborné školy plnit úlohu organizací realizujících proces ověřování a uznávání výsledků neformálního vzdělání a informálního učení.

Součástí dalšího vzdělávání je specifická oblast profesního vzdělávání:

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP), která je upravena zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

Profilace škol jako center celoživotního učení

Centra CŽU nemusí naplňovat všechny uvedené oblasti stejnou měrou a fixně po delší časové údobí, zaměření jejich vzdělávacích programů a volba profesních kvalifikací, pro které budou autorizovanou osobou, se mohou flexibilně proměňovat podle změněných vzdělávacích potřeb a podmínek pro vzdělávání, či budou stabilní.

Plánování CŽU závisí na:

- Cílech a zájmu školy;
- využitelnosti vazby na oborovou profilaci počátečního vzdělávání poskytovaného danou školou;
- na materiálních a personálních podmínkách školy;
- na potřebách zájemců a zaměstnavatelů o vzdělávání;
- na konkretizaci cílových skupin, kterým bude další vzdělávání určeno;
- na plánu priorit národní i regionální vzdělávací politiky, který se bude promítat do volby vzdělávacích obsahů v delším časovém horizontu.

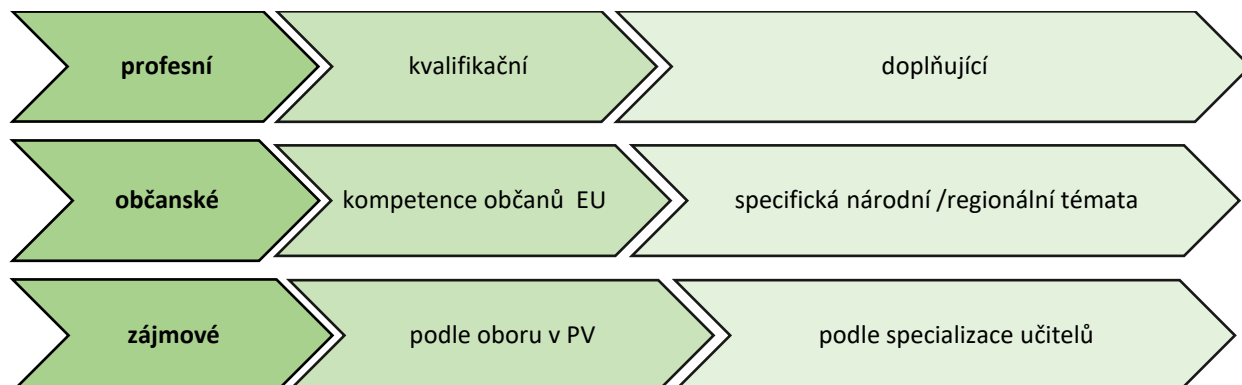
4.2 Struktura CŽU ve středních a vyšších odborných školách

Celoživotní učení na úrovni dospělých a seniorů	
další vzdělávání	uznání výsledků předchozího učení

Další vzdělávání – organizovaná, řízená systematická výuka podle modulových programů DV a další zacílené vzdělávací aktivity.

Uznávání výsledků předchozího učení – ověřování profesních kompetencí zkouškou podle hodnoticích standardů NSK, dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Složky dalšího vzdělávání (DV) realizované v centrech CŽU:

Další profesní vzdělávání

Vzdělávání vedoucí ke kvalifikaci:

- Kvalifikační a rekvalifikační vzdělávání – vzdělávací programy vedoucí k profesní kvalifikaci podle NSK, případně k dosažení kvalifikace a stupně vzdělání;
- ověřování a uznávání výsledků předchozího učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání;
- doplňující vzdělávání: rozšiřující, prohlubující, aktualizující již dosažené vzdělání.

Vzdělávací programy doplňujícího vzdělávání vedou k:

- Získání dalších profesních kompetencí v daném oboru,
- ke vzdělání, které přináší aktuální poznatky vedoucí k získání nových znalostí či aktualizaci stávajících (organizované buď jako nabídka pro zájemce z řad veřejnosti, nebo na objednávku firem podle jejich specifikovaného zadání);
- nebo uvnitř samotné školy v případě DVPP.

Vzdělávací programy dalšího vzdělávání připravujeme modulově:

- V dalším vzdělávání využíváme s úspěchem modulového uspořádání vzdělávacích programů;
- modulové uspořádání kurikula je charakteristické tím, že je tvoří samostatné jednotky – moduly, které je možno chápat jako prvky „stavebnice“ a vytvářet z nich různorodé sestavy;
- vztahy mezi moduly jsou více či méně volné (existují určitá pravidla návaznosti), ale vždy jsou koncipovány tak, aby byly co nejpružnější a umožňovaly širokou paletu kombinací a co největší možnost volby;

- využití modulů umožňuje přizpůsobit strukturu a obsah vzdělávání rychlým změnám požadavků pracovního trhu, bez hlubokých zásahů do projektu studia;
- umožňuje také přizpůsobit strukturu a obsah vzdělávání potřebám účastníků vzdělávání, příp. požadavkům zaměstnavatelů;
- modulový přístup je schopen dobře zajistit žádoucí flexibilitu i přesnost a pružně reagovat na potřeby trhu práce;
- je využíván zejména při tvorbě profesních programů dalšího vzdělávání a to nejen u nás, ale i v zahraničí;
- tvorba modulového programu dalšího vzdělávání – pedagogické projektování je náročný a odpovědný proces, ke kterému jsou tvůrci vzdělávání;
- jedná se o plánování realizace vzdělávání, tvorbu programu DV, plánování hodnocení procesu vzdělávání, zjišťování výsledků učení a jejich hodnocení;
- ve školách vytvářejí modulové programy DV týmy pedagogů škol či lektorů dalšího vzdělávání.

Specifický druh dalšího profesního vzdělávání představuje další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP)

Školy realizují vzdělávání i uvnitř a jako organizace vzdělávají své vlastní pedagogické pracovníky, případně poskytují DVPP (akreditované programy i sdílení zkušeností) pro další školy nebo pedagogické pracovníky.

DVPP doplňující v oblasti prohlubujícího nebo aktualizující vzdělání:

Vzdělávání učitelského sboru externím vzdělavatelem:

- Realizace programů akreditované vzdělávací organizace podle potřeb daného učitelského sboru;
- vzdělávání pro potřebu řešení konkrétního úkolu nebo řešeného problému školy – společné vzdělávání pedagogických pracovníků v prostředí školy.

Vzdělávání interní, realizace vlastních akreditovaných vzdělávacích programů, vedené vlastními lektory, určené:

- Celému pedagogickému sboru (např. oblast prevence patologických jevů, inkluzivní výuka, environmentální vzdělávání);
- pro předmětové skupiny ap.

Informální učení – vzájemné učení pedagogických pracovníků sdílením zkušeností a získaných znalostí v rámci pojetí školy jako učící se organizace („učíme sami sebe“) jako např.:

- Kolegiální hospitace;
- uvádění začínajících učitelů;
- stínování;

- tandemová výuka a její reflexe;
- stáže na jiné škole a hostování stážistů z jiných škol;
- společné metodické semináře;
- práce předmětových komisí;
- vzájemné návštěvy spolupracujících škol;
- mentoring;
- externí hodnocení výsledků učení žáků (jeden učitel učí, jiný, popř. i z jiné školy hodnotí);
- sdílení a vzájemné hodnocení výukových materiálů aj.

4.3 Potřebné dovednosti pedagogických pracovníků pro realizaci CŽU

U pedagogických pracovníků střední školy a vyšší odborné školy, která se zabývá dalším vzděláváním, se předpokládá, že mají znalosti v několika rovinách CŽU:

- **Rovina znalostí systému CŽU** – CŽU, CŽV, DV (včetně NSK, NSP, procesu akreditace vzdělávacích programů, procesu získání autorizace pro ověřování a uznávání výsledků předchozího učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání);
- **rovina znalostí pedagogického projektování CŽU** (plánování realizace vzdělávání, tvorba vzdělávacích programů, plánování hodnocení procesu vzdělávání, zjišťování výsledků učení a jejich hodnocení);
- **rovina znalostí specifik projektování, vedení (lektorování) výuky** a zjišťování výsledků učení i hodnocení výsledků učení dospělých a seniorů;
- **rovina znalostí řízení** včetně marketingu CŽU.

Občanské vzdělávání

Vzdělávání vedoucí k získání či rozvíjení kompetencí občanů, které jsou potřebné pro kvalitní podílení se na životě společnosti, a je realizované na základě společenské objednávky. Priority občanského vzdělávání jsou součástí evropské a státní vzdělávací politiky.

Oblasti rozvíjených občanských kompetencí (společný evropský koncept občanských kompetencí EU):

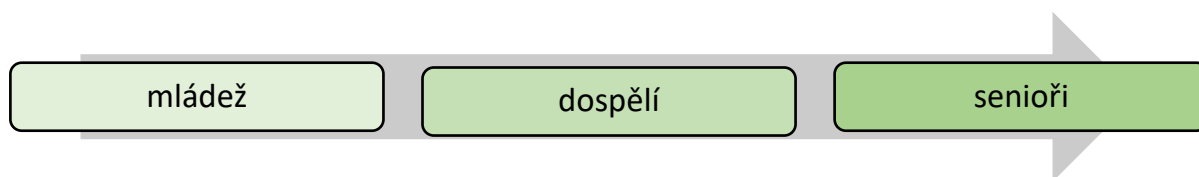
- **Gramotnosti:** cizojazyčná – znalost angličtiny a dalších evropských jazyků (jazyky sousedů), environmentální, matematická, technická a přírodovědná, informační/mediální a digitální;
- **osobnostní kompetence:** vedoucí k osobnostnímu rozvoji, pro sociální komunikaci, pro podnikání;

- **témata státního/národního zájmu:** civilní ochrana obyvatel (ochrana před živelními pohromami, bezpečnost obyvatel ad.), zdravý životní styl a péče o zdraví (včetně programů prevence, tělovýchovných a sportovních aktivit), podpora občanské participace, právní gramotnost (občanské právo), finanční gramotnost ad.
- regionální občanská témata a podpora občanských aktivit v komunitě.

Zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání rozvíjí účastníky v oblasti jejich zájmové činnosti a koníčků (např. zahradničení, gastronomie, péče o zdraví, umění a historie, cizí jazyky...). V rámci center ČŽU se tematicky a činnostmi vztahuje především k oborům vzdělání dané školy, anebo využívá kvalifikovanosti učitelů působících jako lektori dalšího vzdělávání pro jednotlivé vzdělávací oblasti/vyučovací předměty podle aprobační učitelů (témata ze všeobecné složky vzdělání v odborné škole – např. cizí jazyk, tělovýchova) či jeho další profesní kvalifikace či specializace (environmentální témata, digitální vzdělávání ap.).

ČŽU v rovině vzdělávání různých věkových skupin v rámci vzdělávání v průběhu celého života

Vzdělávání seniorů

Vzdělávání seniorů je vyčleněno jako samostatný segment dalšího vzdělávání jako vzdělávání pro specifickou cílovou skupinu vymezující se věkovou, fyziologickou, psychologickou a sociální charakteristikou prožívané vývojové etapy lidského života, skupinou, která má s dospělými společné vzdělávací potřeby, i vlastní specifické vzdělávací potřeby a možnosti, vyžaduje odlišné vzdělávací přístupy, postupy, modifikované či zcela nové vzdělávací obsahy (zvládání stárnutí a stáří). Programy dalšího vzdělávání rozlišujeme pro dvě věkové a sociálně profilované skupiny:

- 50+, popř. 55+ = starší občané/starší dospělí,
- 65+ = senioři.

Profesní vzdělávání seniorů

Samostatné profesní vzdělávání pro tuto skupinu se realizuje v ČR zatím zřídka (např. projekty firemního vzdělávání z Norských fondů). Ve firemním vzdělávání i v dalším vzdělávání poskytovaném školami se vzdělává profesně tato skupina společně s dospělými se stejnými vzdělávacími potřebami, skupiny se rozlišují spíše podle didaktického kritéria **začátečníci - pokročilí**. Je určeno pro starší dospělé (50+) a pracující důchodce:

- Vzdělávání profesní rekvalifikační,

- doplňující (aktualizační) vzdělávání.

Občanské vzdělávání seniorů

Samostatné občanské vzdělávání pro cílovou skupinu senioři je zaměřeno na vybrané kompetence spojené s touto etapou života:

- Příprava na stárnutí, podpora rozvoje a udržení osobnostní dimenze, podpora schopností sociální účasti;
- aktualizační vzdělávání v oblasti změn:
 - Sociálního a kulturního života;
 - techniky, dopravy;
 - politiky;
 - zdravého a vhodného životního způsobu a stylu pro tuto skupinu;
 - gramotnosti občanské;
 - kompetence spotřebitele;
 - gramotnost digitální;
 - gramotnost mediální.

Zájmové vzdělávání seniorů

Samostatně realizované vzdělávání pouze pro seniory bývá určeno pro věkovou skupinu vyššího stáří v případě, kdy účastníci mají odlišné vzdělávací možnosti a potřeby (senioři se sníženými schopnostmi kognitivního učení, nemocní apod.).

4.4 Metody výuky užívané v dalším vzdělávání

Další vzdělávání má kromě řady specifických metod i množství nových forem, představující způsob výkladu, sdělení a provedení, jak metody komunikovat. Forma má určitý tvar a podobu a je spojena především s organizačním rámcem výuky. Za významné formy používané v oblasti dalšího vzdělávání dospělých jsou považovány:

- Přímá a frontální výuka;	- instruktáž;
- korespondenční a terénní vzdělávání;	- workshop;
- kurz;	- webináře nebo on-line semináře;
- seminář;	- videoseminář;
- přednáška;	- elektronická konference (e-konference);
- konference;	- microlearning;
- sebevzdělávání;	- mikrokurz;
- samostudium;	- sebeřízené učení;
- konzultace;	- mobile learning;
- exkurze;	- blended learning.

Podrobněji jsou metody užívané v dalším vzdělávání uvedeny v Příloze 1.

4.5 Funkce škol jako center celoživotního učení

Úrovně naplňování širě center celoživotního učení

Centra CŽU – střední odborné a vyšší odborné školy

Centrum CŽU má funkci:

- **Vzdělávací** – poskytovat DV dospělým a seniorům;
- **certifikační** – uznávat výsledky předchozího učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání;
- **informační** – poskytovat informace veřejnosti, zaměstnavatelům a jednotlivým zájemcům o další vzdělávání dospělých a vzdělávání seniorů, o organizaci a podmínkách vzdělávání a procesu ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání podle zákona č. 179/2006 Sb., včetně informací o funkci Národní soustavy kvalifikací a Národní soustavy povolání;
- **poradenskou:**
 - poskytovat poradenství v oblasti orientace v DV a v procesu uznávání;
 - poskytovat individuální kariérové poradenství zaměřené na získání profesní kvalifikace nebo rekvalifikaci povolání podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání;
 - poskytovat provádění procesem uznávání výsledků předchozího učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání (ověřovaná role průvodce dospělých v projektech UNIV).

Centra CŽU – gymnázia, lycea a konzervatoře

Centrum CŽU má funkci:

- **Vzdělávací** – poskytovat DV:
- **informační** – poskytovat informace veřejnosti i jednotlivcům o CŽU poskytovaného školu.
- **poradenskou** – poradenství v oblasti orientace zájemců o CŽU poskytovaného školou.

Specifika pro různé typy škol, skupiny škol podle oborů vzdělávání

V oblasti rozvoje center CŽU rozlišujeme:

- Specifika podle školy jako poskytovatele počátečního vzdělání;
- specifika center CŽU realizovaných středními odbornými a vyššími odbornými školami;
- specifika center CŽU realizovaných gymnázii, lycei a konzervatořemi;
- specifika podle zvoleného těžiště rozvoje v oblasti CŽU;

- specifika škol se zkušenostmi s CŽU v projektech podporujících rozvoj dalšího vzdělávání;
- specifika škol podle míry přikládané důležitosti CŽU v plánovaném rozvoji školy.

4.6 Krajské sítě škol – Center celoživotního učení

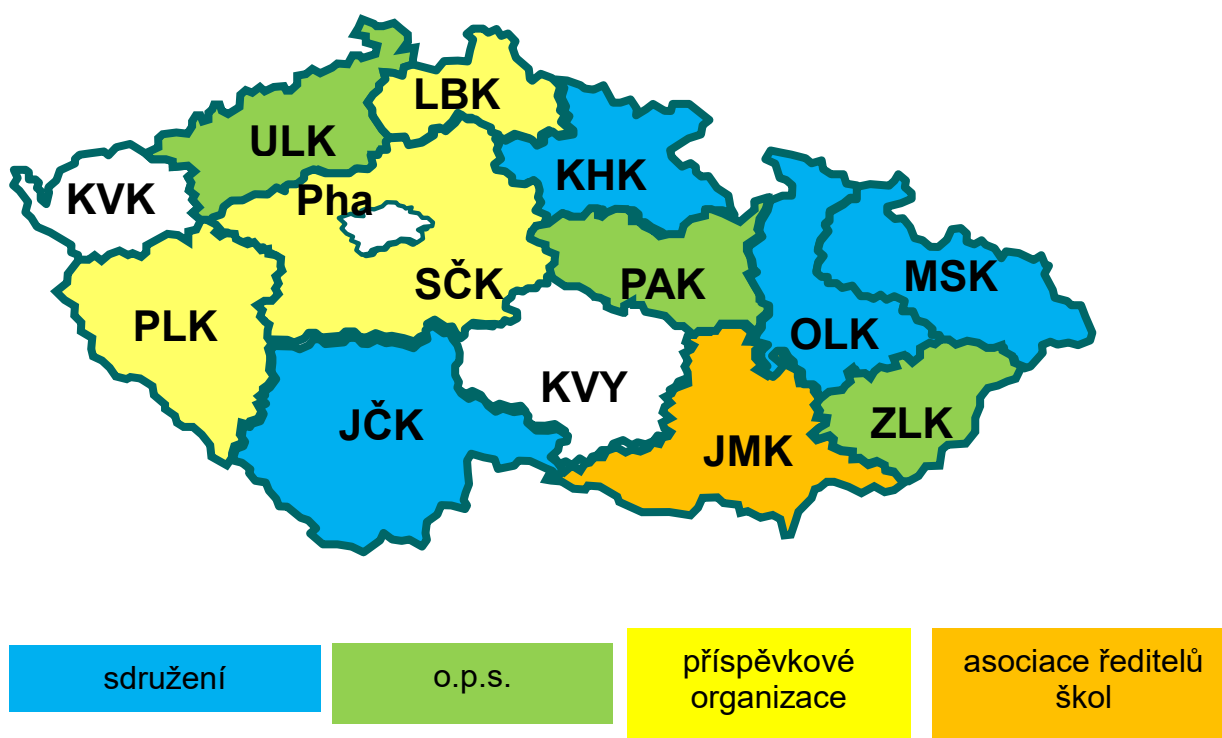
Charakteristika stávajících krajských sítí škol

Organizace sítí

V projektech UNIV (UNIV, UNIV 2 KRAJE, UNIV 3) vznikl koncept středních odborných škol jako center CŽU a jejich sdružení do krajských sítí. Ve 13 krajích ČR (mimo hl. m. Praha) tak postupně vznikly krajské sítě středních odborných škol, které se staly v rámci projektů realizátory dalšího vzdělávání v oblasti profesního vzdělávání a realizátory procesů uznávání a ověřování předchozích výsledků učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Sítě škol jsou organizovány na regionálním principu. Členy jsou střední školy a vyšší odborné školy - centra CŽU. Členství v síti je dobrovolné.

Právní forma sítí

V každém kraji, mimo kraj hl. m. Praha, pracuje i v současné době různě intenzivně síť tvořená školami. V jednotlivých krajích byly ustaveny sítě škol na základě různých právních forem – působí jako občanské sdružení, obecně prospěšné společnosti, sdružení právnických osob, příspěvkové organizace kraje a asociace škol. Sítě s právní formou působí v 11 krajích (ze 13 zapojených krajů), ve 2 krajích byla vedením sítě pověřena jedna ze škol, tyto sítě nemají právní formu. Sítě vedené pověřenými školami vykazují nejmenší aktivitu ze všech.

Profilace sítí škol

Jednotlivé krajské sítě postupně směřují k naplnění níže uvedených funkcí, postupují od prvních čtyř funkcí do další etapy vývoje, záleží na míře jejich akceschopnosti, přijatých cílech a podpoře kraje. K posledním třem funkcím směřují až plně soběstačné, intenzivně pracující a v kraji etablované sítě (např. OLK).

4.7 Funkce sítí škol v kraji

Motivační – motivovat v regionu školy a jejich pracovníky k poskytování dalšího vzdělávání.

Podpůrná – postupně proměnit střední školy, vyšší odborné školy, gymnázia, lycea a konzervatoře na centra celoživotního učení zapojováním do procesu poskytování dalšího vzdělávání.

Organizační – vytvářet systematicky a na základě dohody s jednotlivými krajskými úřady organizační strukturu spolupracujících škol – center celoživotního učení a dále ji rozvíjet.

Informační – informovat školy, úřady práce a veřejnost o konceptu CŽU, o možnostech a podmínkách dalšího vzdělávání poskytovaného středními a vyššími odbornými školami a procesu ověřování a uznávání výsledků předchozího učení s využitím Národní soustavy kvalifikací (podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

Koordinační – vytvářet společné nabídky programů profesního DV a vzdělávání seniorů v rámci sítě, využívat lektorský sbor z řad učitelů i odborníků z praxe i pro jiné školy.

Vzdělávací – sdílet zkušenosti s organizací a realizací vzdělávání dospělých a seniorů v rámci sítě, sdílet zkušenosti škol s prací center CŽU, vzdělávat učitele středních škol jako lektory vzdělávání dospělých pro působení v CŽU.

Poradenská – poskytovat celoživotní kariérové poradenství směrem k dalšímu vzdělávání a uznávání výsledků předchozího učení (příprava, organizace a realizace zkoušky, provázení uchazečů o uznání profesní kvalifikace podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

Metodická – směřující k vytváření metodických materiálů, k tvorbě vzdělávacích programů a konkrétních zadání pro zkoušku podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání i k metodické přípravě lektorů DV.

4.8 Specifika oblasti intervence Rozvoj škol jako center CŽU:

- Je **jedinou oblastí** vztahující se v systému vzdělávání k **dalšímu vzdělávání**, všechny ostatní intervence projektu P-KAP jsou zaměřeny na rozvoj školy na úrovni **počátečního vzdělávání**;

- **je jedinou oblastí** zaměřenou na **vzdělávání dospělých a seniorů**, ostatní intervence se zabývají vzděláváním dětí a mládeže;
- za účelem počátečního vzdělávání jsou střední školy a vyšší odborné školy zřizovány ze zákona, **poskytování dalšího vzdělávání školy volí v rámci doplňkové činnosti, umožňuje jim to zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, kapitola Další vzdělávání, část 9, 10, 11;**
- další vzdělávání je řízeno **jinými právními normami** a používá jiné pedagogické dokumenty:
 - **v profesním vzdělávání** je to akreditace vzdělávacích programů, autorizace pro ověřování a uznávání výsledků předchozího učení, způsoby a druhy certifikace, zkouška podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, která je zkouškou komplexní na rozdíl od závěrečných zkoušek v počátečním vzdělávání, které ověřují kompetence výběrem;
 - **v občanském vzdělávání** nejsou školy vázány při tvorbě vzdělávacích programů závazným kurikulárním rámcem (na rozdíl od počátečního vzdělávání RVP a ŠVP);
- další vzdělávání je poskytováno za úplaty a je součástí **doplňkové činnosti** školy (viz zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, kapitola Další vzdělávání, část 9, 10, 11);
- **učitelé** působící v počátečním vzdělávání mohou působit jako **lektoři dalšího vzdělávání**, jejich profesní kvalifikace pro výkon povolání pedagogického pracovníka v počátečním vzdělávání vyššího sekundárního (SŠ) a terciárního (VOŠ) stupně příslušné aproby je opravňuje k lektorské činnosti ve vzdělávání dospělých poskytovaného školou v oboru vzdělání. Při splnění požadavků hodnotících standardů NSK a autorizaci mohou školy působit jako **autorizovaní zástupci** při zkoušce uznávání výsledků předchozího učení k získání profesní kvalifikace podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání dalšího vzdělávání;
- **využívání jednotlivých druhů učení ve vztahu k účinnosti a trvalosti učení by měla podporovat intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení i celý projekt P-KAP** v rámci svých aktivit v jednotlivých intervencích a dalších vzdělávacích aktivitách pro učitele a ředitele škol. Přímá podpora škol a činnosti i problémově zaměřené semináře a řízená pedagogická reflexe jsou základem intervence do školního prostředí;
- **intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení metodicky ovlivňuje vzdělávání dospělých realizované školami. S přístupy a postupy, které podporuje, jsou zároveň v souladu vzdělávací aktivity samotného projektu P-KAP.**

4.9 Znaký rozvoje oblasti intervence Rozvoj škol jako center CŽU

Znaký rozvoje center celoživotního učení:

Míra úplnosti vzdělávání podle cílových skupin účastníků vzdělávání:

- Vzdělávání dospělých;
- vzdělávání seniorů.

Míra komplexnosti CŽU podle druhů:

- Profesní vzdělávání vedoucí ke kvalifikaci a doplňující kvalifikaci;
- občanské vzdělávání;
- zájmové vzdělávání.

Variabilita vzdělávací cesty profesního vzdělávání vedoucího ke kvalifikaci:

- Další vzdělávání;
- proces ověřování a uznávání výsledků předchozího učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Míra systematického plánování a realizace celoživotního učení.

Míra úrovně řízení a organizačního zajištění celoživotního učení včetně:

- Personálního zajištění;
- marketingu;
- spolupráce se sociálními partnery.

Míra dosahování kvality vzdělávání:

- Kvalita vzdělávacích programů, vč. jednotlivých modulů;
- kvalita organizace výuky;
- kvalita lektorů DV a lektorů vzdělávání seniorů;
- kvalita výukových materiálů;
- kvalita materiálového a didaktického vybavení výuky.

Míra dosahování kvality procesu ověřování a uznávání výsledků předchozího učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání:

- Kvalita provázení uchazečů o uznání profesní kvalifikace;
- kvalita konkrétního zadání zkoušky podle standardů NSK;
- kvalita vedení zkoušky;
- kvalita hodnocení uchazečů o uznání profesní kvalifikace.

Znaký rozvoje krajských sítí – center CŽU:

- **Počet** naplňovaných funkcí sítě;

- **rozsah** naplňování jednotlivých funkcí sítě;
- **míra naplňování** jednotlivých funkcí sítě;
- **míra stability** sítě (stálost členství);
- **míra akceschopnosti** a flexibility sítě:
 - Reagování na potřeby zaměstnavatelů a jejich zaměstnanců, úřadů práce, škol;
 - na podmínky dalšího vzdělávání v kraji;
 - na požadavky krajské a národní vzdělávací a zaměstnanecké politiky.

5 HRANICE OBLASTI INTERVENCE ROZVOJ ŠKOL JAKO CENTER CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ S OSTATNÍMI INTERVENCEMI (vymezení vztahů mezi vybranými oblastmi intervencí projektu P-KAP na úrovni škol jako institucí)

5.1 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a intervence Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli

Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení sleduje oblast profesního vzdělávání dospělých v dalším vzdělávání, proces ověřování a uznávání výsledků předchozího učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, rekvalifikační vzdělávání a úroveň i stanovení obsahu, realizace vzdělávání:

- **Pro firmy:** vzdělávání zaměstnanců firem – kvalifikační (rekvalifikační kurzy, proces ověřování a uznávání výsledků předchozího učení podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání – zkoušky PK), doplňující vzdělávání (rozšiřující, prohlubující nebo aktualizující);
- **pro účastníky dalšího vzdělávání:** využití znalosti prostředí firem, využití znalostí firem a jejich potřeb při poradenství v rámci procesu ověřování a uznávání.

Intervence Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli sleduje úroveň obsahu a realizaci kurikula počátečního vzdělávání ve škole.

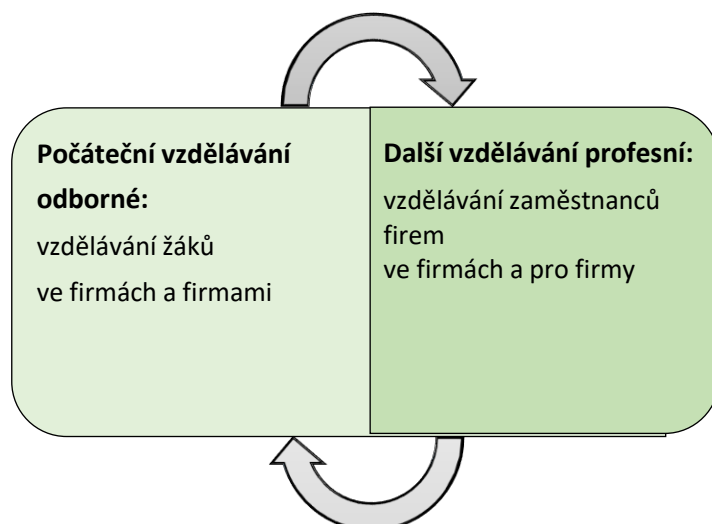
Společné pole (uvnitř školy):

- **Zajištění kvality vzdělávání spoluprací se zaměstnavateli:**
 - Kvality odborného vzdělávání v počátečním vzdělávání;
 - kvality dalšího profesního vzdělávání.

Pozice zaměstnavatelů:

- V počátečním vzdělávání jsou poskytovateli podpory výuky;
- v dalším vzdělávání mohou být přímými zadavateli a odběrateli vzdělávání (školení zaměstnanců pro firmu, školení přímo ve firmě);
- poptávka po profesích ovlivňuje nabídku konkrétních programů dalšího vzdělávání.

Stejná firma může spolupracovat se školou v oblastech obou intervencí, tzn. v podpoře odborného vzdělávání a spolupráci škol se zaměstnavateli i v rozvoji škol jako center celoživotního učení (např. chemické obory: spolupráce se střední průmyslovou školou – praxe žáků, nábor žáků a zároveň další vzdělávání zaměstnanců a realizace procesu uznávání výsledků předchozího učení).

5.2 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a Intervence Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické, environmentální)

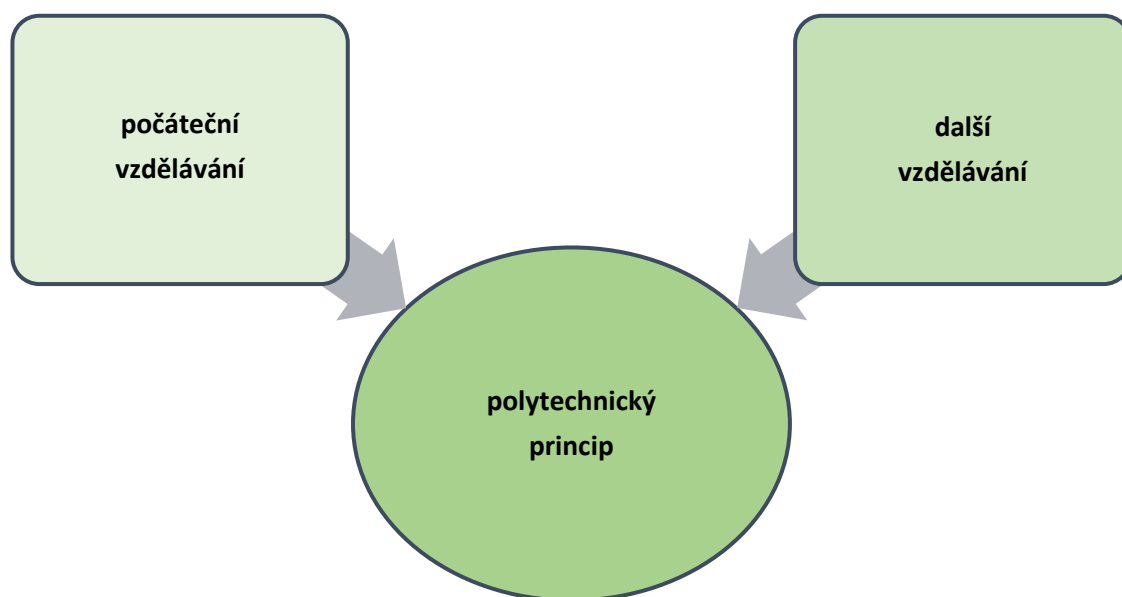
Intervence Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické, environmentální) v počátečním vzdělávání sleduje pojetí a obsah kurikula odborného vzdělávání – všeobecně vzdělávací složky společné pro všechny a odborné složky podle oborového zaměření a středního všeobecného vzdělávání včetně polytechnického principu výuky.

Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení v dalším vzdělávání není sledováno polytechnické vzdělávání jako téma, ale jeho dílčí složky v rámci občanského vzdělávání v oblasti gramotností občanů (gramotnost matematická, získání kompetencí v oblasti vědy a technologií, **environmentální gramotnost**, informační a digitální gramotnosti).

Pojetí a obsah **přírodovědného a technického vzdělávání**, které vedou ke kvalifikaci, není předmětem sledování intervence **Rozvoj škol jako center celoživotního učení**, jen jeho realizace školami.

Společné pole (uvnitř školy):

- **Uskutečňování vzdělávacího paradigmatu – polytechnický princip výuky** matematických, přírodovědných a technických vzdělávacích obsahů včetně obsahu environmentálního.
- **zajištění kvality vzdělávání spoluprací se zaměstnavateli:**
 - Kvality odborného vzdělávání v počátečním vzdělávání;
 - kvality dalšího profesního vzdělávání.

5.3 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a intervence Rozvoj kariérového poradenství včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání

Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení sleduje:

- souběh činnosti poradce na úrovni počátečního profesního vzdělávání a dalšího profesního vzdělávání;
- individuální kariérové poradenství je poskytováno dospělým v procesu uznávání výsledků předchozího učení a má užší pojetí:
 - identifikace potencialit a kompetencí potřebných k získání dané profesní kvalifikace a k pracovnímu uplatnění;
 - poslání poradce/průvodce v procesu uznávání výsledků předchozího učení je individualizované, má roli průvodce ve fázi informování, autodiagnostiky, dokumentace dosažených kompetencí, orientace v systému vzdělávání a v procesu uznávání výsledků předchozího učení, poskytuje podporu během procesu vzdělávání (často i psychickou).

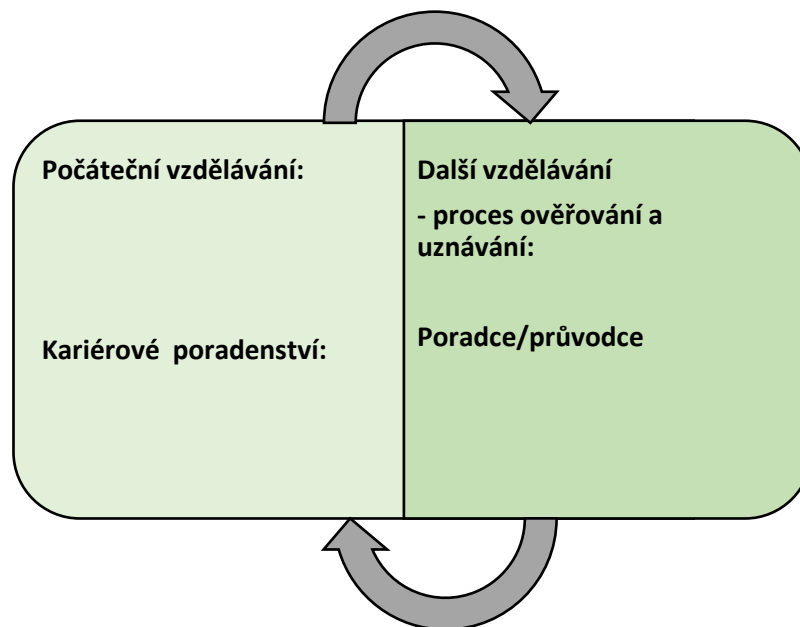
Intervence Rozvoj kariérového poradenství včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání sleduje kariérové poradenství v počátečním vzdělávání – je poskytováno žákům a studentům. Rolí kariérového poradce je podpora při identifikaci předpokladů a zájmů žáka, jeho sebehodnocení, volba vzdělávací dráhy a plánování životního uplatnění; dochází k identifikaci s profesí v rámci oboru vzdělávání v odborném vzdělávání.

Společné pole (uvnitř školy):

- Na úrovni možnosti – spolupráce konkrétních osob vykonávajících poradenství, které mohou sdílet zkušenosti a vzájemně se učit (poradenské přístupy, techniky, nástroje).

Odlišné pole:

- Poradenské činnosti v kariérovém poradenství a v individuálním kariérovém poradenství pro dospělé v rámci školy vykonávají různé osoby, kariérové poradenství je poskytováno ve dvou různých systémech a v odlišném pojetí poradenství.

5.4 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a Intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení - smysl pro iniciativu a podnikavost je jednou z kompetencí v kompetenčním modelu vzdělávání občanů v EU. Školy mohou poskytovat občanské vzdělávání dospělých podporující podnikavost a iniciativnost občanů, SŠ a VOŠ oborově zaměřené na podnikání mohou poskytovat profesní vzdělávání připravující na podnikání.

V případě vzdělávání starších osob (50+) může jít o profesní přípravu na podnikání v rámci rekvalifikace nebo přípravu na podnikání v důchodu.

U seniorů půjde o udržení podnikavosti a iniciativnosti jako vlastnosti a udržení tvořivého přístupu k životu pro kvalitu vlastního stárnutí, udržení soběstačnosti a zapojení do společnosti.

Intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě sleduje počáteční vzdělávání – výchova k podnikavosti, rozvoj a podpora tvořivosti a iniciativnosti je součástí kurikula středního odborného vzdělávání – jeho všeobecné složky společné pro všechny i odborné složky podle oborového zaměření a kurikula všeobecného vzdělávání, je součástí kultury školy jako organizace.

Pro rozvoj **kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě** lze využít oblast celoživotního učení ve škole:

- Ke vzdělávání seniorů škola může využít přístup mezigeneračního učení: žáci se podílejí na dobrovolnické aktivitě v roli lektora/pomocného, lektora/instruktora (tvorba projektu, organizace a realizace, hodnocení: participace na tvorbě vzdělávacího programu, vedení výuky, hodnocení výsledků učení, pedagogická reflexe);
- účast na projektování a realizaci **vzdělávání seniorů je prostředkem pro rozvoj podnikavosti, iniciativy a kreativity žáků počátečního vzdělávání.**

Společné pole (uvnitř školy):

- **Mezigenerační učení – prostředek rozvoje** podnikavosti, iniciativy a kreativity v počátečním vzdělávání i v dalším vzdělávání starší generace.

Odlišné pole:

- Přístupy k rozvoji podnikavosti, iniciativy a kreativity, konkrétní cíle, metody a prostředky jsou v obou oblastech intervencí kromě přímé přípravy na podnikání (což je pouze jeden segment ve výchově k podnikavosti) rozdílné vzhledem k cílové skupině, jejím cílům, životním zkušenostem a možnostem.

5.5 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a intervence Digitální kompetence

V intervenci Rozvoj škol jako center celoživotního učení je digitální gramotnost jednou ze samostatných částí občanského vzdělávání, v profesním vzdělávání je v různé míře součástí modelu profesních kompetencí jednotlivých profesí.

Intervence Digitální kompetence sleduje v počátečním vzdělávání pojetí a obsah kurikula ve všeobecně vzdělávací složce společné pro všechny, v odborné složce podle oborového zaměření u odborného vzdělávání a ve středním všeobecném vzdělávání.

Pro rozvoj digitálních kompetencí lze využít oblast celoživotního učení ve škole:

- Ke vzdělávání seniorů v oblasti získání digitálních kompetencí může být využit přístup mezigeneračního učení;
- žáci se podílejí na výuce ICT v roli lektora/pomocného lektora, instruktora, svým působením ve výuce prokazují výsledky učení (podílí se na plánování, vedení a hodnocení výuky: tvorbou přípravy, vysvětlováním, identifikací a opravováním chyb prokazují znalost);
- účast na projektování a realizaci **vzdělávání seniorů je prostředkem pro rozvoj digitálních kompetencí žáků počátečního vzdělávání.**

Společné pole:

- **Pojetí informační a komunikační gramotnosti**, mediální gramotnosti, digitální gramotnosti; společný úkol naplňování Strategie digitální gramotnosti ČR 2015 – 2020, **mezigenerační učení – prostředek rozvoje** podnikavosti, kreativity, iniciativnosti v počátečním vzdělávání i v dalším vzdělávání seniorů.

5.6 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a Intervence Čtenářská a matematická gramotnost

V intervenci Rozvoj škol jako center celoživotního učení je čtenářská a matematická gramotnost jednou ze součástí profesního vzdělávání středních škol. Rozvíjejí ji jako součást dalšího vzdělávání v případech, kdy jsou uvedené gramotnosti obsaženy v kompetencích kvalifikačních standardů daných profesních kvalifikací a vyžadují se po účastníkovi vzdělávání ke zvýšení jím dosažené úrovně kompetence.

Intervence Čtenářská a matematická gramotnost sleduje v počátečním vzdělávání pojetí a obsah kurikula ve všeobecně vzdělávací složce společné pro všechny, v odborné složce podle oborového zaměření u odborného vzdělávání a ve středním všeobecném vzdělávání.

Pro rozvoj Čtenářská a matematická gramotnosti lze využít oblast celoživotního učení ve škole:

- **V oborech spojených s ekonomikou**, např. profesní kvalifikace Analytik provozu maloobchodu – kompetence finanční analýza podniku, analýza nákladů aj., Obchodní referent velkoobchodu – zpracování statistik odbytů a prodejů, Produkční kulturních projektů – finanční řízení projektu ad.;

- **v oblasti občanského vzdělávání** se školy mohou věnovat vzdělávacím programům pro veřejnost, které rozvíjejí občanské gramotnosti a osobní kompetence podle konceptu EU, jednou z oblastí je i čtenářská a matematická kompetence;
- **vyšší úroveň čtenářských a matematických kompetencí** získávají účastníci vzdělávání, kteří dosahují středoškolského vzdělání v rámci dálkového nebo kombinovaného studia – toto vzdělávání je spíše v řádech jednotlivců, ale školy toto vzdělávání vedoucí k dosažení stupně středoškolského vzdělání s maturitou nebo s vyučením poskytují.

Společné pole:

- **Pojetí čtenářské a matematické gramotnosti**, společný úkol naplňování Strategie vzdělávací politiky ČR 2015 – 2020, **mezigenerační učení – prostředek rozvoje** podnikavosti, kreativity, iniciativnosti v počátečním vzdělávání i v dalším vzdělávání seniorů.

5.7 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení Intervence Rozvoj cizích jazyků

V intervenci Rozvoj škol jako center celoživotního učení je podporován rozvoj cizích jazyků jako přirozená součást každodenní reality moderního člověka žijícího v globálně propojeném světě a to v oblasti pracovní, studijní a volnočasové.

Intervence Rozvoj cizích jazyků je široce orientována na podporu mobility, které však nemusí být pouze vycestováním do zahraničí, ale může se jednat o mobilitu např. regionální, společenskou, kulturní a v rámci intervence především jazykovou.

Pro rozvoj cizích jazyků lze využít oblast celoživotního učení ve škole:

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků;
- východiskem pro organizaci individuálního plánu profesního rozvoje může být Rámec profesních kvalit učitele cizího jazyka, který nabízí ucelený pohled na práci a kompetence učitele cizího jazyka, které jsou nezbytné pro kvalitní výuku v podmínkách české školy. Rámec poskytuje podporu učitelům v podobě nástroje pro systematickou reflexi výuky, sebereflexi a identifikaci dobrých kvalit výuky i možných oblastí dalšího rozvoje;
- další vzdělávání v rámci výuky cizích jazyků se soustřeďuje na oblast didakticko-metodických seminářů a workshopů, udržovací či rozšiřující jazykové kurzy pro učitele cizích jazyků a využití ICT ve výuce;

- vzdělávání pedagogických pracovníků by mělo být především efektivní a systematické s přihlédnutím k potřebám nejen samotných pedagogů, ale i k potřebám školy a samozřejmě žáků.

5.8 Intervence Rozvoj škol jako center celoživotního učení a problematika předčasných odchodů ze vzdělávání

Počet předčasných odchodů ze vzdělávání se v ČR prokazatelně zvyšuje. Důvodů a příčin, které vedou mladé lidi k opuštění školy před jejím absolvováním, existuje mnoho. Někdy se týkají školní atmosféry, jindy špatné volby oboru nebo může být jedním důvodů neúspěch v konkrétním předmětu či vzdělávací oblasti.

Vedle důvodů a příčin předčasných odchodů ze vzdělávání **existuje také množství opatření pro studující, jak tyto překážky překonat.** Výraznou pomocí je funkční podpůrný systém školy (např. individuální kariérové poradenství ad.). **Problematiku předčasných odchodů ze vzdělávání a jejich prevenci nelze omezit jen na jednu formu podpory – prostupuje totiž veškerým děním ve škole.**

Příčiny, důvody i opatření lze proto hledat a nalézt také ve všech oblastech intervence krajského akčního plánování (KAP). Přiblížení se studujícím prostřednictvím digitálních technologií (oblast intervence Digitální kompetence) či zatraktivněním studia cizích jazyků výjezdy do zahraničí (Rozvoj výuky cizích jazyků) jsou jen malou ukázkou, zda a jak lze **prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání podpořit** ([více k tématu předčasných odchodů ze vzdělávání ve vztahu ke všem oblastem intervence zde](#)).

Důvody, proč žáci předčasně odcházejí ze škol (v rámci počátečního vzdělávání) jsou mnohé:

- **Chybějící podpůrné služby** (např. funkční kariérové poradenství);
- **nedostatečná či žádná nabídka** jiné, pro žáka vhodnější formy vzdělávání;
- v některých případech žáci **odcházejí již v průběhu studia**, jindy těsně před jeho koncem – např. při neúspěšném složení závěrečné nebo maturitní zkoušky;
- žák, kterému **chybí informace a přehled o dalších možnostech vzdělávání**, se zpět do vzdělávacího systému mnohdy již nevrací;
- ve školách však existují možnosti, jak zajistit, aby ani žák, který studium nedokončil, neodcházel na trh práce bez dosažení kvalifikace či bez představy svého dalšího vzdělávání.

Předčasné odchody ze vzdělávání ve vztahu k Rozvoji škol jako center celoživotního učení se týkají odpovědí na otázku, jak podpořit jejich prevenci oblastí dalšího vzdělávání. Nabízí příklady z praxe, kterými prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání podporuje.

5.9 Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání a možná řešení ve školách - centrech ČŽU

Škola, která funguje jako centrum celoživotního učení, je prevencí předčasných odchodů sama o sobě. Nabízí nejen **počáteční vzdělávání v široké paletě oborů** vzdělání, ale i **další vzdělávání** (profesní, občanské, zájmové) a **ověřování výsledků učení** (zákon č. 179/2006 Sb.). To vše v **různých úrovních náročnosti a flexibilními cestami** (v podobě modulového vzdělávacího programu v počátečním i dalším vzdělávání, možnostmi večerního či víkendového vzdělávání ad.).

Dostupná a pestrá nabídka možností získání stupně vzdělání či kvalifikace různými cestami, doplněná **zajištěním podpůrných služeb**, podstatně zvyšuje šance žáků na úspěšné ukončení studia.

Na straně školy lze prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání **podpořit pozicí kariérového poradce** (průvodce) a/nebo **koordinátora dalšího vzdělávání**. Kariérový poradce pracuje mj. s **žáky, kteří potřebují individuálně podpořit na své kariérní cestě** (monitoring žáků, podpůrná opatření na úrovni intervence i kompenzace [[více v kapitole Rozvoj kariérového poradenství včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání](#)]). **Koordinátor dalšího vzdělávání** má přehled o možnostech dalšího vzdělávání a v procesu uznávání výsledků učení. Díky tomu **umí i neúspěšným žákům připravit nabídku další vzdělávací cesty se zohledněním jejich předchozího vzdělání**.

V rámci modernizace odborného vzdělávání je škola schopna připravit **modulové vzdělávací programy pro počáteční vzdělávání**. Na modulový program počátečního vzdělávání potom může vhodně **navazovat modulový program dalšího vzdělávání** připravený podle kvalifikačních standardů profesní kvalifikace Národní soustavy kvalifikací (NSK) ve stejném oboru.

Žák, který opustí počáteční vzdělávání v průběhu nebo před jeho ukončením, má tak **možnost doplnit si potřebné kompetence v rámci dalšího vzdělávání**. V takových případech je **vhodná autorizace školy** dle zákona č. 179/2006 Sb., především pro profesní kvalifikace příbuzných oborů vzdělání počátečního vzdělávání školy. Možností je také **spolupráce s dalšími autorizovanými osobami** v kraji.

Škola, která je centrem celoživotního učení, je navíc **otevřená spolupráci se zaměstnavateli a dalšími sociálními partnery, kteří zastřešují příslušnou odbornost**. Propojení škol a zaměstnavatelů přináší žákům atraktivní možnosti rozvoje (stáže, odborné praxe, poradenství). Vedle zaměstnavatelů jde např. o **aktivní spolupráci s krajskými pobočkami ÚP** (rekvalifikační kurzy, poradenství) a **spolupráci s dalšími školami v regionu**.

Centra celoživotního učení nabízejí výše uvedené činnosti od nabídky počátečního vzdělávání a podpůrných služeb přes marketing a realizaci kurzů až po následnou podporu účastníků na jejich další vzdělávací a profesní cestě.

Ze strany kraje jako zřizovatele středních škol a VOŠ lze prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání podpořit zřízením dvou pracovních pozic každé školy: krajského koordinátora kariérového poradenství a krajského koordinátora dalšího vzdělávání. Tito pracovníci mohou

významně přispět k posílení realizovaných služeb při předcházení předčasných odchodů i k rozvoji škol jako center celoživotního učení.

Klíčovým nástrojem prevence předčasných odchodů ze vzdělávání je však zejména **budování a upevňování povědomí žáků o důležitosti celoživotního učení a osvěta o možnostech a formách dalšího vzdělávání a ověřování a uznávání výsledků učení.**

Příklady z praxe

Mnohé školy (SŠ, VOŠ) v současné době naplňují statut školy jako Centra celoživotního učení. Mají **kvalitně zpracovaný systém** nejen v oblasti počátečního, ale také v poskytování **dalšího vzdělávání**. Podstatnou roli v něm hraje **funkčně nastavené kariérové poradenství**.

V těchto školách je zpracovaná provázanost jednotlivých školních vzdělávacích programů (ŠVP) nejen u příbuzných oborů, ale i mezi různými stupni vzdělání (M->H). Například, **pokud má škola neúspěšného maturanta, nabídne a umožní mu získání výučního listu či profesní kvalifikace.**

Školy jsou často i autorizovanými právníckými osobami. Nabízejí nejen další profesní vzdělávání podle Národní soustavy kvalifikací s poskytováním profesních či úplných profesních kvalifikací, ale také možnost přihlásit se k vykonání závěrečné učňovské zkoušky.

6 PLÁNOVANÝ VÝVOJ

6.1 Plán očekávaného vývoje

Plán vývoje jsme připravovali na základě analýzy počátečního stavu v jednotlivých krajích a analýzy poskytování DV jednotlivých škol. Těm byla poskytována přímá podpora na základě zjištění cílů a zájmů škol. Predikce je v projektu P-KAP připravena – je k dispozici požadovaná specifikovaná analýza výchozího stavu škol a jejich směřování podle stanovených indikátorů. Posun škol jako center CŽU je vymezen 4 stupni úrovně podle charakteristik dotazníku, které budou doplněny jemnějším tříděním.

Posun je sledován a hodnocen v kategoriích:

Míra rozvoje škol jako center CŽU u jednotlivých škol:

- Na individuální úrovni v rámci v průběhu intervence Školy jako centra celoživotního učení ve škole, po ukončení 1. etapy realizace školního akčního plánu (ŠAP) a po ukončení 2. etapy realizace ŠAP;
- ve srovnání se školami srovnatelných parametrů.

Míra rozvoje škol jako center CŽU u skupin škol (např. technických oborů) podle vybraných parametrů:

- Dosažený rozvoj v **jednotlivých složkách vzdělávání**, jejich druhů a v procesu uznávání:
 - Profesní vzdělávání;
 - proces ověřování a uznávání výsledků předchozího učení;
 - další vzdělávání pedagogických pracovníků;
 - občanské vzdělávání;
 - zájmové vzdělávání;
 - další vzdělávání jako celek;
 - vzdělávání seniorů.

Míra rozvoje sítí škol:

- **Vznik nové** sítě škol – hl. m. Praha;
- **rozšíření** jednotlivých sítí, pokud bude rozšíření shledáno v regionech jako funkční:
 - Zvýšení počtu členů – nejen školy účastníci se projektů UNIV, ale další školy pracující podle konceptu CŽU;
 - rozšíření o další druhy středních škol – do koncepčního poskytování CŽV vstupují projektem P-KAP i gymnázia, konzervatoře a lycea;
- **naplňování** funkcí sítí.

Nástroje pro sledování a hodnocení posunu škol budou připraveny:

- pro posuzování a dosažení posunu složek ČŽU budou využity i analytické nástroje a výsledky šetření společné pro celý projekt,
- specificky pro potřeby této intervence.

7 METODICKÉ SÍTĚ ODBORNÍKŮ PRO ROZVOJ ŠKOL

Pro nové programovací období 2021-2027 budou vypsány nové operační programy (např. OP JAK), budou vytvářeny nové projekty, nová témata i oblasti podpory. K těmto programům, strategiím a plánům budou školy potřebovat vhodné odborníky a experty. Po ukončení stávajících informačních systémů jednotlivých projektů i díky jejich roztržitosti se dá očekávat, že dosah na tyto odborníky a experty z aktuálně běžících projektů skončí. Je snahou předejít této situaci a zapojit tyto odborníky do nově vytvářených metodických sítí.

EDUsít v rámci systémových projektů Národního pedagogického institutu České republiky (NPI ČR).

Snahou Edusítě, vytvořené v rámci projektu P-KAP, je do konce roku 2021 sjednotit a aktivovat odborníky dostupné školám ve všech 14 krajích ČR, kteří budou schopni a ochotni poskytovat poradenství v 11 tematických oblastech vzdělávání a oblasti rozvoje škol (v podporovaných intervencích).

Hlavním místem setkávání v projektu P-KAP jsou v tuto chvíli tematické LinkedIn skupiny. Jsou místem setkávání jednotlivých členů Edusítě, většinou odborníků a vytvářejí prostor pro diskusi jednotlivých témat daných oborů. Účastníci si vyměňují informace mezi sebou, sdílí tipy na nejrůznější aktivity, akce, konference a zajímavé zdroje, poznávají navzájem další odborníky a rozšiřují své osobní sítě kontaktů. Každá skupina je spravována odborným garantem, který pravidelně připravuje příspěvky do diskuze a moderuje společnou diskusi. Na rozvoji Edusítě se intenzivně pracuje.

Tematickými skupinami jsou:

- Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě;
- Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické, environmentální);
- Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli;
- Rozvoj kariérového poradenství, včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání;
- Rozvoj škol jako center celoživotního učení;
- Podpora inkluze;
- Čtenářská a matematická gramotnost;
- Digitální kompetence;
- Rozvoj výuky cizích jazyků.

8 ZÁVĚR

Projekt Podpora krajského akčního plánování – P-KAP je realizován od roku 2016. Trvalou podporou jednotlivých vytipovaných priorit – intervencí, v našem případě intervence Podpora škola jako center celoživotního učení, jsme již schopni vyhodnotit průběžné výsledky a efekty cílené podpory.

Národní pedagogický institut ČR

Byla realizována počáteční analýza intervence Podpora škola jako center celoživotního učení, dále byly nastaveny oblasti podpory a uskutečněna jejich realizace. Na základě vyhodnocení průběžné analýzy projektu v roce 2019, která ukázala určitou stabilitu škol v poskytování DV, jsme mohli připravit další cíle intervence.

Současné cíle podpory dalšího vzdělávání škol:

1. Další vzdělávání je plnohodnotnou součástí práce školy;
2. další vzdělávání je ve škole systematicky rozvíjeno;
3. škola realizuje profesní, zájmové, občanské vzdělávání a DVPP;
4. škola spolupracuje s úřady práce, zaměstnavateli a dalšími sociálními partnery;
5. škola realizuje různé druhy kurzů pro samoplátce, rekvalifikanty, seniory a další cílové skupiny podle potřeb trhu práce potřeb občanů v kraji;
6. pedagogové (lektoři) připravují a inovují programy dalšího vzdělávání;
7. škola je autorizovanou osobou pro některou z profesních kvalifikací podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání dalšího vzdělávání a realizuje kurzy pro účastníky zkoušky;
8. za realizaci dalšího vzdělávání odpovídá pověřený pracovník školy (např. koordinátor DV);
9. většina pedagogických pracovníků prošla vzděláváním v oblasti lektorských dovedností.

Krajské úřady

V rámci spolupráce s krajským akčním plánováním došlo k celorepublikové podpoře škol v poskytování dalšího vzdělávání, i když lze říci, každý kraj zohledňuje především potřeby škol a jejich aktuální priority. V rámci intervence vznikla velmi úzká a vzájemná spolupráce mezi vedením krajských projektů Krajského akčního plánování – KAP, která se promítá do všech projektů podpory kraje.

Školy

ŠKOLY 2017/2018	
Celkový počet SŠ a VOŠ v ČR	1 364
SŠ s odbornými obory vzdělání	1 030
Gymnázia samostatná	295
VOŠ samostatné	39
Autorizované osoby pro PK NSK	1 040
Z toho škol	416

Zdroj NPI ČR

Údaje ze šetření 2019

DV poskytuje v ČR SŠ a VOŠ	60 %
Školy se nejvíce věnují DV PP	41 %
Školy poskytují občanům zájmové DV	34 %
Rekvalifikace poskytuje občanům	31 % škol
DV pro zaměstnavatele poskytuje	30 % škol
DV v oblasti ICT poskytuje	28 % škol
DV před vykonáním zkoušky podle NSK poskytuje	21 % škol
Autorizované zkoušky podle zákona č. 179/2006 Sb., poskytuje	18 % škol
DV seniorů se věnuje	13 % škol

Zdroj NPI ČR

Příloha 1 Metody používané v dalším vzdělávání

Za významné formy používané v oblasti dalšího vzdělávání dospělých jsou považovány:

1. Přímá a frontální výuka;	12. workshop;
2. korespondenční a terénní vzdělávání;	13. webináře nebo on-line semináře;
3. kurz;	14. wideoseminář;
4. seminář;	15. elektronická konference
(e-konference);
5. přednáška;	16. microlearning;
6. konference;	17. mikrokurz;
7. sebevzdělávání;	18. sebeřízené učení;
8. samostudium;	19. mobile learning;
9. konzultace;	20. blended learning.
10. exkurze;	
11. instruktáž;	

1. Přímá a frontální výuka

Přímá výuka „vyznačuje se přímým, osobním kontaktem lektora s účastníkem. Dospělý účastník výuky se ke vzdělávací činnosti musí plně uvolnit ze svých pracovních i rodinných povinností. Organizaci přímé výuky, jako jedné z nejúspěšnějších forem vzdělávací práce, tvoří komplex řady náročných, vzájemně propojených a navzájem se podmiňujících činností. V zásadě jde o tři relativně samostatné části (fáze) zabezpečení výuky, které na sebe navazují, jedna ovlivňuje druhou:

- Příprava;
- realizace;
- vyhodnocení.

Frontální výuka představuje jednu z forem přímé výuky. Jedná se o vzdělávací formu, při které lektor pracuje hromadně se všemi učícími se subjekty (dospělými). Je to neekonomičtější forma výuky v situacích, kdy výuka musí pokrýt větší skupinu dospělých. Nevýhodou frontální výuky je, že staví učící se subjekty jen do role pasivních příjemců informace a nemotivuje je k aktivnímu učení.

Frontální výuka se vyznačuje společnou prací účastníků dalšího vzdělávání s dominantním postavením lektora, který řídí, usměrňuje a kontroluje veškeré aktivity účastníků. Výuka se orientuje převážně na kognitivní procesy, hlavním cílem je, aby si účastníci osvojili maximální rozsah poznatků.

Frontální výuka byla používána po dlouhou dobu při vzdělávání celé řady generací. Nyní se již však jeví jako překonaná a ustupuje (zejména při vzdělávání dospělých takovým formám jako je skupinová a kooperativní výuka.

2. Korespondenční a terénní vzdělávání

Korespondenční vzdělávání náleží v rámci vzdělávacího systému do subkategorie dálkového neboli distančního vzdělávání (tato forma je legislativně zakotvena v zákonu č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v § 44). Je vysoce individuální a je charakterizováno tím, že účastník vzdělávání není v přímém kontaktu s lektorem. Korespondenční vzdělávání má poměrně dlouhou tradici (počátky spadají do poloviny 19. století) a v současné době bylo relativně hojně využíváno, zejména tam, kde geografická vzdálenost nebo pracovní vytíženost studujících neumožňovala jiný kontakt (zejména v USA a Austrálii). Dříve klasická forma korespondenčního vzdělávání ve formě dopisní korespondence je postupně nahrazována elektronickou komunikací (zejména e-mailem nebo chatem).

Účastník korespondenčního vzdělávání komunikuje se vzdělávací institucí prostřednictvím studijních materiálů (knihy, testy, úkoly), občas je však vyžadována individuální konzultace (v ideálním případě osobního charakteru). Lektor pouze neopravuje zaslané materiály účastníka (tzv. studijní sešity), ale aktivně participuje na vysvětlování případných chyb, účastníka DV povzbuzuje a motivuje.

Korespondenční vzdělávání má kromě nevýhod (nepřímý kontakt, odosobnění) i řadu výhod, mezi něž řadíme možnost zvolení vlastního tempa a času, kdy se studiu lze věnovat. Na limity korespondenčního studia narážíme v případech, kdy se učí a procvičují nové dovednosti a kdy se jedná o utváření pracovních návyků.

Terénní vzdělávání (field education) je velmi specifickou vzdělávací formou, protože v sobě integruje hned několik forem, a sice přímou výuku, kombinované a korespondenční vzdělávání. Vzdělávání se v tomto případě, jak už sám název napovídá, odehrává mimo vzdělávací zařízení, tj. mimo domov i zaměstnání vzdělávaného.

3. Kurz

Kurz je klasickou a velmi oblíbenou výukovou formou v dalším vzdělávání dospělých. Jedná se o útvar tvořený skupinou lidí, kteří se vzdělávají v rámci určitého předmětu nebo oboru (profese) pod dohledem lektora. V kurzech lze velmi dobře nabývat ryze praktických znalostí a zkušeností. Z hlediska časového se může jednat o jednotlivý kurz nebo i o sérii kurzů. Obvykle se vyučuje pomocí výkladu, informace předává lektor členům skupiny a ti si je osvojují.

4. Seminář

Cílem semináře je poskytnout informace o určitém problému či problematice. Seminář se od kurzu liší v jedné zásadní věci. Ačkoliv se jedná o skupinovou výukovou formu, jsou účastníci semináře lektorem častěji vyzýváni k aktivní diskuzi ke stanovenému tématu. Navíc neprobíhá výměna informací jen mezi lektorem a jednotlivými účastníky, ale všemi zúčastněnými navzájem.

5. Přednáška

Přednáška se jeví jako výhodná výuková forma pro předestření uceleného konceptu myšlenek jednotlivce většímu počtu lidí. Proto byla, je a bude využívána zejména při prezentacích a na

akademické půdě. Výhodou přednášky bezesporu je, že přednášející (tzn. řečník) si může podle vlastního uvážení diktovat tempo a vracet se libovolně k detailním tématům, které sám uzná v dané situaci za vhodné. Nevýhodou je pasivní role posluchačů (účastníků výuky), která se často projevuje v menší nebo malé pozornosti (tzv. „efekt uspavače hadů“ při monotónním a nezajímavém projevu řečníka). K tomu, aby se tak nedělo, slouží různé techniky, např. vizualizace obsahu v podobě power-pointových prezentací či dokonce prokládání řeči audiovizuálními příspěvky (fotografie, videa apod.). I pro přednášku platí, že je možné ji auditoriu zpříjemnit aktualizací obsahu, určitou stylizací, gestikulací či překvapivými názornými pomůckami.

6. Konference

Další hojně používanou formou při dalším profesním vzdělávání dospělých je konference. Jejím smyslem je shromáždění lidí podobného profesního zájmu, a to obvykle na jeden až tři dny (nejobvyklejší jsou však dvoudenní konference). Konference se obsahově zaměřuje spíše na každodenní praktické otázky. Úzké profesní skupiny se na konferenci zpravidla vzájemně radí a informují o nějakém konkrétním tématu. Konference je v podstatě jakousi kombinací semináře a přednášky. Po třech až čtyřech příspěvcích (přednáškách, prezentacích či referátech) následuje moderovaná diskuze. Celkovou diskuzí je obvykle celá konference zakončena.

7. Sebevzdělávání

Samostudium a sebevzdělávání (autodidaxe) jsou nejobvyklejší a nejrozšířenější vzdělávací formou nejen v dalším profesním vzdělávání, ale ve vzdělávání jako takovém. Pojem sebevzdělávání je širší (vzděláváme se, i když nestudujeme) a je podle Mužíka formou, „v níž se ztotožňují v jedné a téže osobě dva hlavní činitelé výukového procesu, a to účastník a lektor. Jde o nejvyšší vymezení pojmu, které můžeme zařadit do kontextu celoživotního, kontinuálního učení. Je orientováno zejména na politické, ideologické či náboženské, pracovní-kvalifikační problémy či na rozšíření všeobecného vzdělání cestou prohloubení kulturně-estetických znalostí, tvorbou řady zájmově orientovaných dovedností apod. Sebevzdělávání je pro dnešního člověka často významnou cestou, jak řešit určité pracovní či životní problémy (job qualification, life qualification). V průběhu produktivního života člověka je kladen důraz zejména na profesní, kvalifikační rozvoj pracovníků. Tito pracovníci mají zpravidla možnost rozhodnout se, jakou cestou půjdou, a to cestou sebevzdělávání (samoučení) nebo kombinací obou či úplně jinou (pokusu a omylu, růst zkušeností apod.).“

8. Samostudium

Samostudium představuje individuální formu vzdělávání. Samostudium plně zapadá do konceptu dalšího profesního vzdělávání a je dále spojeno i s realizací filozofie celoživotního učení. Při samostudiu dochází k dobrovolnému a žádnou institucí neřízenému vzdělávání, v němž daný jedinec využívá různých vzdělávacích prostředků (učebnic, knih, časopisů, filmů, výukových programů, on-line vzdělávacích programů, interaktivních kurzů, interaktivních edukačních

produktů aj.). Samostudium probíhá jen a pouze na základě zájmu a motivace učícího se jedince. Jistou nevýhodou samostudia je absence kontroingu (evaluace naučeného).

9. Konzultace

Konzultace představuje výukovou formu charakterizovanou jako diskuzi mezi lektorem a účastníkem vzdělávání nad konkrétním učivem. Pojem je spojován spíše s vysokoškolským vzděláváním, nicméně konzultace probíhají i v případě dalšího profesního vzdělávání.

Při konzultaci dochází k vysvětlení nejasností a nepřesností. Lektor účastníkovi vzdělávání vysvětluje a doplňuje určité poznatky a doporučuje mu nejen odbornou literaturu, ale i způsoby řešení učebních problémů. Hojně se konzultací využívá zejména tehdy, jedná-li se o korespondenční a distanční vzdělávání, protože jedině tak lze dosáhnout osobního kontaktu mezi lektorem a účastníkem. Pokud mají být konzultace úspěšné, musí nalézt obě strany (lektor a účastník) společnou řeč, získat k sobě vzájemnou důvěru a dodržovat dohody vyplývající z programu učení.

10. Exkurze

V případě exkurze se jedná o dočasné přenesení teoretické výuky do skutečného světa praxe. Exkurze představuje takovou výukovou formu, při níž se v provozu názorně demonstrují poznatky osvojené (osvojované) při dalším profesním vzdělávání. Zájezd, návštěva nebo výlet za vzdělávacím nebo poznávacím účelem mnohdy přinese v porovnání s teoretickou výukou prováděnou ve vzdělávacích institucích daleko větší edukační prospěch, než jaký se může na první pohled zdát.

11. Instruktaž

Instruktaž je výukovou formou, která se nejčastěji aplikuje při praktickém výcviku, a to zejména u technických oborů. V jejím rámci dochází k testování a prohlubování motorických a senzomotorických dovedností. Instruktaž hraje v podnikovém a dalším profesním vzdělávání velmi důležitou roli. Slouží k zaškolení a zaučení nových pracovníků a k prohlubování praktických znalostí a dovedností stávajících zaměstnanců.

12. Workshop

Je oblíbenou formou, která je hojně používána v dalším profesním vzdělávání. Jedná se o setkání skupiny lidí téhož zájmu (určité specializace nebo profese), jehož cílem je otevřít téma (problém) a pokusit ho vyřešit. Workshop má zpravidla svého moderátora, který diskuzi účastníků řídí. Výsledek workshopu tvoří výsledky práce jednotlivých skupin. Na konečném výsledku respektive jeho písemném znění se obvykle shodnou všechny zúčastněné skupiny.

13. Webináře neboli on-line semináře

Lze je považovat za nástroj e-learningu. Slovo webinář je kalkového původu (vzniklo ze spojení anglického slova *web* – celosvětová síť, aplikace internetového protokolu http a morfému a koncovky českého slova *seminář*). Jedná se o edukační přenos, zejména informací mezi

lektorem na jedné straně a účastníky webináře na straně druhé, funguje synchronně a oboustranně. Komunikaci mezi oběma stranami zajišťují počítače připojené k internetu, resp. ke konkrétnímu serveru. Pro webinář je typická pevně stanovená doba konání. Účastníci se připojují ze svých pracovišť přes počítač a internet a sdílejí spolu s lektorem stejné grafické a informační prostředí. Díky tomu dochází k zobrazení stejného obsahu, tj. textu, obrazu, zvuků či videí. Účastníkům je zajištěna možnost dotazovat se přímo lektora pomocí obrazu a hlasu (audio video přenos) či písemně položit dotaz během webináře (skype, chat, e-mail).

14. Videoseminář

Na rozdíl od webináře je asynchronní a jednosměrný. Informace proudí pouze od lektora směrem k uživateli bez možnosti přímé interakce mezi oběma stranami. Videoseminář může mít formu záznamu webináře. Záznam umožňuje nejen zhlédnout průběh webináře, ale i celkovou moderovanou diskuzi. Druhou variantu videosemináře představuje produkce pořizená přímo pro tento účel. Jedná se o videoseminář natočený přímo ve studiu. Typické pro videosemináře je dělení tématu do krátkých oddílů. Lektor používá při videosemináři audiovizuálních nástrojů a zpětnou vazbu nahrazuje testy, které uživatel provádí podle pokynů lektora v jiném než reálném čase. Velkou výhodou videosemináře tak představuje časová flexibilita, protože účastník může kdykoliv videoseminář přerušit či se k určitým pasážím opakovaně vracet. Naopak nevýhodou je potenciální slabá motivace účastníka.

Videosemináře mohou mít i formu seriálu. Podle určeného tématu se sada videoseminářů označuje jako videokurz. Videokurz je pak alternativou k prezenčním vzdělávacím kurzům, což eliminuje finanční náklady spojené s absencí na pracovišti nebo cestováním, stravováním apod. Videosemináře se uplatňují v celé řadě oborů. Ideální jsou zejména k předávání novinek, odborných informací a k výměně zkušeností (benchmarking). Využívají se též při pravidelných školeních zaměstnanců a při dalších pracovních aktivitách.

Využití videoseminářů ke vzdělávání zaměstnanců má v podnikové praxi rostoucí tendenci. Kromě využití jednotlivými zaměstnanci se prosazuje také trend sledovat videosemináře ve skupině (tým, oddělení), videoseminář je možné komentovat, zajišťovat zpětnou vazbu a téma diskutovat.

Nejnovějším trendem v oblasti videoseminářů je pořizování videoseminářů šitých na míru podniku. Obsah videosemináře je zasazen do prostředí firmy, do procesů a situací, které zaměstnanci znají. Je ideální a vhodný například pro zaměstnance pobočkové sítě (prodejny, provozovny), které jsou od sebe vzdáleny. Využívá se i pro zahraniční pobočky, a to s dabingem či překladem. Příkladem je oblast péče o zákazníka, produktová školení atd.

15. Elektronická konference (e-konference)

Představuje edukační způsob online komunikace lidí podobných zájmů, kteří ke svým společným aktivitám využívají web. Systém e-konference tvoří řídicí počítač a počítače jednotlivých účastníků, které jsou připojeny k internetu. Na řídicí počítač odesílají účastníci své jednotlivé

příspěvky ve formě otázek, odpovědí, poznámek, názorů apod. Řídící počítač distribuuje tyto příspěvky všem přihlášeným účastníkům. Výhodou e-konference je nesporná úspora času a cestovních nákladů. Při e-konferencích se využívá videopřenosu (skype).

Pořadatel e-konference může podle svého uvážení rozhodovat o všech účastnících (přidělení losovacího hesla). E-konference se obvykle účastní velké množství lidí, existuje tak velká pravděpodobnost získání odpovědi účastníka na svůj případný dotaz. Mezi další výhody e-konference dále patří možnost zhlédnutí jejího záznamu, čili každý účastník se může kdykoliv vrátit k místu, ve kterém zazněly pro něj zajímavé otázky a odpovědi.

Někdy se zaměňují pojmy e-konference a e-mailová konference. E-mailová konference představuje způsob diskutování pomocí elektronické pošty. E-maily přihlášených účastníků jsou automaticky posílány na konkrétní e-mailovou adresu. Oproti e-konferencím nejsou obvykle e-mailové konference nikým moderovány. Výhodou e-mailové konference je možnost tematického sloučení množství e-mailů do jednoho bloku a jeho postupného odběru v průběhu času (hodin, dnů, týdnů), tzn. výhodná je archivace a členění dat. Další výhodou e-mailové konference oproti e-konferencím je jejich širší dosah (lidé mající v zaměstnání přístup pouze k e-mailu).

16. Microlearning

Microlearning (mikroučení) představuje další trendovou oblast projevující se v podnikovém vzdělávání. Microlearningem rozumíme rozdělení učiva na malé učební jednotky, jejichž prostudování zabere maximálně několik minut (zpravidla cca 5 min.). Prostřednictvím mikroučení můžeme efektivně podporovat flexibilní učení a celoživotní vzdělávání. Tento novodobý učební fenomén lze totiž bezproblémově zařadit do každodenních vzdělávacích aktivit, a to nejen na pracovišti. V kombinaci s webem lze úspěšně dosáhnout toho, aby současné rychlé tempo šíření a vstřebávání informací efektivně podpořilo podnikové vzdělávání, a tím pádem i růst produktivity práce. Mikroučení navazující zejména na formální vzdělávání má zásadní potenciál posílit trvalý profesní rozvoj jednotlivce, což v oblasti neformálního vzdělávání a informálního učení představuje velký přínos a význam pro rozvoj jedince v rámci organizace.

17. Mikrokurz

Další trendovou oblast v dalším profesním vzdělávání představují tzv. mikrokurzy. Můžeme je definovat „jako krátké tréninkové příležitosti, které se zaměřují na potřebné klíčové oblasti nebo techniky, jež jsou snadno aplikovatelné v zaměstnání. Klasické výukové metody probíhající v učebnách jsou pro firmy relativně drahé a často i neefektivní. Trend v oblasti podnikového vzdělávání směřuje ke kratším a méně nákladným vzdělávacím akcím. Při nich se uplatňují metody skupinové nebo frontální výuky a kombinují se s mentorinkem, koučinkem nebo online sebeřízeným učením. Zaměstnanci si navíc mohou sami určit, jakou další vzdělávací formu nebo metodu chtějí zvolit, protože každému z hlediska motivace logicky vyhovuje něco jiného. Mikrokurzy jsou považovány za velmi efektivní a finančně za ne příliš náročné produkty“.

18. Sebeřízené učení

Sebeřízené učení můžeme charakterizovat jako vzdělávací proces, v němž má jedinec vysoce aktivní roli. Sám si plánuje jak tempo svého vlastního učení, tak kontrolu jeho postupu a výsledky. Tento typ učení se uplatňuje především ve vzdělávání dospělých, a to zejména v distančním vzdělávání. K realizaci sebeřízeného učení jsou zapotřebí jednak speciální didaktické prostředky (počítače a učebnice s výukovými programy), jednak profesionální studijní podpora (konzultanti, tutoři, poradci aj.). Zároveň sebeřízené učení vyžaduje vysokou motivovanost a studijní disciplínu na straně učících se subjektů, a proto je u části studujících méně úspěšné.

19. Mobile learning

Mobile learning je pravděpodobně nejrychleji se rozvíjícím trendem podnikového vzdělávání. „Mobilní aplikace a tablety znamenají průlom v oblasti mobilních výukových forem. Ačkoliv je toto téma staré více než 10 let, teprve nyní se díky masové dostupnosti koncových zařízení tzv. chytrých telefonů, tabletů a tisíců aplikací (samozřejmě i zaměřených na vzdělávání) stává realitou. Výukové aplikace nenabízejí uživatelům jen nové možnosti, ale i nové výrobce. Díky novým distribučním modelům mohou výukové aplikace prodávat i menší firmy bez vlastního marketingového oddělení. Tradiční webová úložiště firem Apple a Google jsou také nejdůležitější budoucí platformou prodeje výukových a vzdělávacích aplikací. Dosavadní aplikace však zatím ještě nenabízejí žádnou podporu při výuce ze strany školitele“.

20. Blended learning

Blended learning zahrnuje velké množství metod, kterými lze účinně působit na vzdělávací proces a které účastníkovi prezentují vzdělávací obsahy (learning contents) prostřednictvím vhodného software (collaboration software), WBC (Web-based courses) apod. Termínu blended learning se také často užívá k popisu výuky/vyučovacího procesu, který kombinuje množství aktivit včetně výuky tváří v tvář v rámci jednotlivých tříd (face-to-face classrooms), tzv. živý e-learning (live e-learning) a individuální vzdělávání vlastní rychlostí (self-paced learning). Blended learning je také často charakterizován jako distanční vzdělávání podporované e-learningem.

Blended learning se kategorizuje do tří modelů:

- **Vzdělávání zaměřené na rozvoj dovedností** (skill-driven learning). Tento model kombinuje individuální vzdělávání vlastním tempem s podporou učitele či facilitátora, kteří podporují rozvoj znalostí a dovedností vzdělávaného.
- **Vzdělávání zaměřené na rozvoj postojů/přístupů** (attitude-driven learning). Tento model pracuje s vybranými událostmi a masmédií, s jejichž pomocí ovlivňuje chování vzdělávaného.
- **Vzdělávání zaměřené na rozvoj kompetencí** (competency-driven learning). Tento model kombinuje více metod, kterými lze působit na rozvoj kompetencí vzdělávaného.